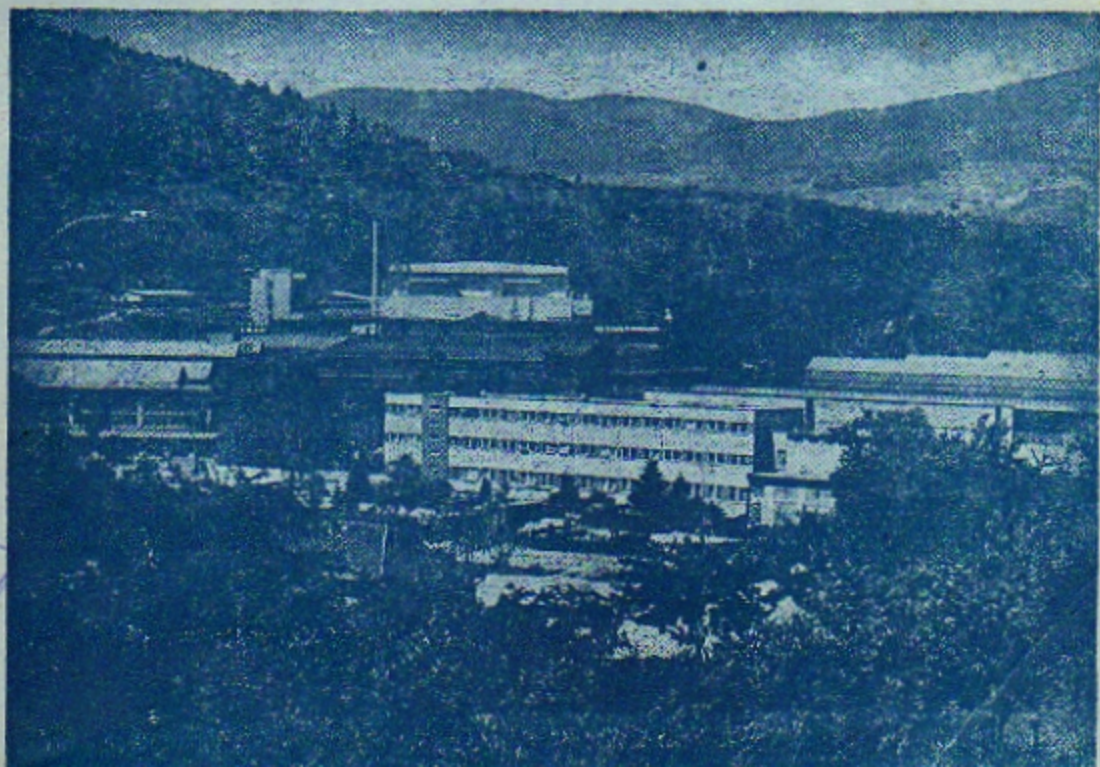

225 ROKOV ZÁVODU PRAKOVCE

1. Je zakázané šíriť a zverejňovať túto publikáciu (scan) na iných webových stránkach, ktoré nespádajú pod obec Prakovce.

2. Je zakázané predávať túto publikáciu (scan).

Scan vytvoril a spracoval S.Gattinger

225 rokov
závodu
PRAKOVCE

ING. JAROSLAV SCHREIBER,
riaditeľ závodu

Strojársky a metalurgický závod v Prakovciach prešiel za 225 rokov svojej existencie zložitým vývojom. Dnes je súčasťou veľkej rodiny podnikov a závodov trustu Závody ťažkého strojárstva so zaradením do národného podniku ZŤS Košice. Svojím výrobným zameraním, kooperačnými, dodávateľsko-odberateľskými vzťahmi a vysoko náročnou technológiou strojárskej i metalurgickej výroby patrí medzi najvýznamnejšie výrobné organizácie trustu. Nemalou mierou sa podieľa aj na rozvoji okresu Spišská Nová Ves. Objemom svojej výroby a zamestnávaním značnej časti produktívneho obyvateľstva Hnileckej doliny pôsobí na tvorbu ekonomického základu rozvoja životnej úrovně v tejto oblasti.

Historická tradícia strojárskej metalurgie, t. j. výroby odliatkov a výkovkov, bola v minulosti v závode postupne nahradzovaná strojárskou výrobou. Zvyšovali sa kvalitatívne nároky na všetky stránky výroby — technickú úroveň výrobkov, technologickú úroveň výroby a tiež kvalifikačnú pripravenosť robotníkov, technikov a hospodárskych pracovníkov. V súlade s tým, vzrastali aj nároky na sociálnu a kultúrnu vybavenosť obce Prakovce, ktorá sa postupne dvíhala a rástla na úroveň súčasných požiadaviek občanov, počínajúc od výstavby jasiel a materskej škôlky, škôl, moderných bytov až po zdravotnícku starostlivosť, rozvoj služieb a kultúrneho vyžitia.

Obsahom publikácie je ukázať prácu a život zamestnancov závodu so stručným prierezom 225 rokov histórie jeho priemyselnej výroby. V bohatých dejinách prakovského strojárstva a metalurgie je významných najmä posledných 25 rokov, kedy sa značne zmenila tvár závodu. Vybudovala sa tu nová náradovňa, kováčaňa, mechanická prevádzka a dokončením novej oceliarne v tomto roku prakticky prestane činnosť v najstaršom objekte súčasného závodu — v starej oceliarni. Každá z týchto výrobných kapacít prinášala a prináša vyšší stupeň technológie výroby so svojimi extenzívnymi a intenzívnymi prvkami rastu dynamiky výroby.

Najbližšia budúcnosť závodu bude v súlade so spoločenskou požiadavkou zameraná najmä na intenzifikáciu rozvoja výroby, a to uplatňovanie technického rozvoja v technológii výroby cez zavádzanie NC — strojov, robotov a moderných technologických zariadení smerujúcich k zvyšovaniu produktivity práce, zlepšovaniu pracovných podmienok a ochrane životného prostredia. Pred nami je program odhaľovania ďalších rezerv pri spotrebe materiálov všetkých druhov a v zvyšovaní kvality výroby tak, aby neustále rástla jej efektívnosť. Jeho súčasťou je aj zvyšovanie úrovne riadenia cez lepšie využitie výpočtovej techniky, skvalitňovanie plánovania a predvýrobných etáp.

Jubileum priemyselnej výroby v Prakovciach si pripomíname v roku, v ktorom oslavujeme 40. výročie víťazstva nad fašizmom. Je to príležitosť aj na zhodnotenie štyridsiatich rokov mierovej práce, posúdenie toho, čo socialistická spoločnosť pre rozvoj prakovského závodu dala po februárovom víťazstve pracujúceho ľudu. Odvdáčujeme sa statočnou prácou, ktorá je zdrojom a zárukou životných istôt našich pracujúcich a nových generácií prakovských strojárrov, kováčov a zlievačov.

Pod vedením komunistickej strany úspešným plnením výrobných úloh a ďalším rozvojom závodu budeme sa neustále podieľať na budovaní rozvinutej socialistickej spoločnosti a na hlavnej úlohe súčasnosti, ktorou je udržanie mieru a obrana socializmu.

Po ceste odriekania a sociálnych rozporov k lepšiemu zajtrajšku

V roku osláv 40. výročia oslobodenia našej vlasti hrdinskou Sovietskou armádou si pracujúci ZŤS Prakovce pripomínajú 225. výročie trvania nepretržitej metalurgicko-strojárskej výroby. Jubileum je dôvodom k tomu, aby sme sa na chvíľu zastavili a zaspomínali aj na minulosť.

Železiarska výroba v Prakovciach sa spomína pri príležitosti vzniku prvých železných hámrov, pre kovanie, ktoré založil odborník Anton Roll v roku 1586. Patrili rodine Thurzovcov. V 17. storočí sa stávajú majiteľmi železiarní Csákyovci, ktorí spočiatku neprejavovali dostatočný záujem o výrobu železa v Prakov-

ciach. V druhej polovici 18. storočia, keď sa na Spiši začína vo väčšom rozsahu rozvíjať železiarsky priemysel, aj železiareň v Prakovciach s tzv. slovenskými pecami na výrobu železa a hámrami na jeho spracovanie sa postupne rozširuje a stabilizuje.

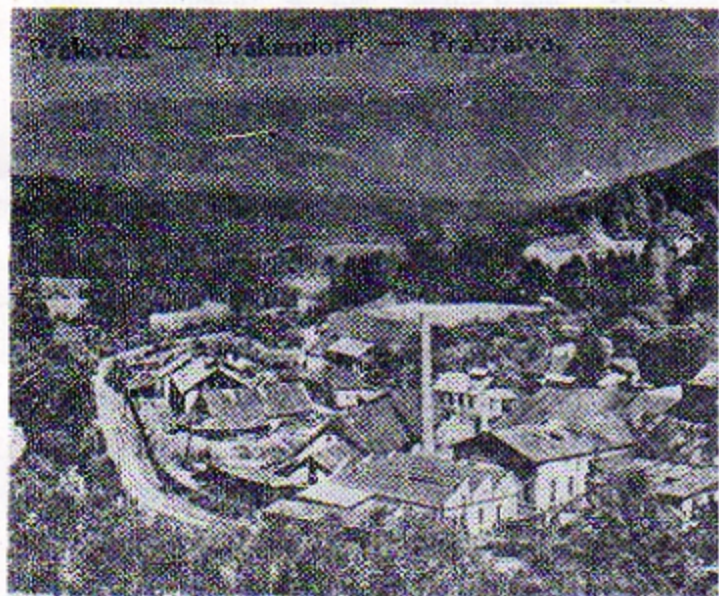
História závodu v Prakovciach ako železiarne sa teda datuje od roku 1760. Vtedy sa tu vyrábali jemné železné prúty, tyče na výrobu drôtu, pričom kováči z tohto železa vyrábali kliečce, krúžky, poľnohospodárske a iné náradie. V roku 1801 zaviedli v závode nové výrobné odvetvie — zlievanie s výrobou sporákových platní, súčiastok pre

zariadenie mlynov na panstve Csákyovcov, ako aj pre vlastnú potrebu na opravu hámrov. Po roku 1810 nastáva zásadný obrat v rozvoji podniku. Namísto slovenských pecí tu postavili vysokú pec (Huta Ludmila) a neskôr aj valcovňu. Pri sledovaní dejín prakovského železiarskeho závodu od roku 1848, t. j. do zrušenia poddanstva, nemožno zabudnúť ani na tých, ktorí tieto dejiny v skutočnosti tvorili a šírili slávu prakovského železa po širokom okolí. Z mozoľov robotníkov získal gróf Csáky napríklad roku 1829 53 tisíc zlatých a v roku 1848 už 105 tisíc zlatých čistého zisku. Pritom robotník pri vysokej peci a kováč za dvanásťhodinový pracovný čas zarobil 18 grajciarov, pomocní robotníci iba 4 až 5 grajciarov.

Revolúcia v Uhorsku v rokoch meruňsmých znamenala odstránenie starých feudálnych výrobných vzťahov a nastolenie nových, kapitalistických. Zrušenie poddanstva a urýchlený

ROZVOJ KAPITALIZMU

vyvolali zvýšenú potrebu železa a následne aj rozšírenie prakovských železiarní. Rekonštruujú a stavajú sa nové skujňovacie vyhne, rozširujú sa valcovne. V marci roku

Závod Prakovce v roku 1920

Pohľad na starú zlieváreň

1880 boli v prevádzke: vysoká pec, päť skujňovacích vyhní, nástrojárska hámor, valcovňa, oceliaren, mechanická dielňa a zlieváreň. Vyprodukovalo sa 2150 ton surového železa a okolo 500 ton valcovaných plechov.

Hutné výrobky prakovského závodu nadobudli do sedemdesiatych rokov minulého storočia, a najmä po vybudovaní hlavných železničných tratí, čoraz viac možností na odbyt. Prakovské železo a plechy získali autoritu i na peštianskom trhu, kde vznikol vlastný sklad prakovského závodu popri skladoch ostatných, väčších železiarskych závodov Slovenska a celého Uhorska.

Roku 1884 dochádza k prestavbe a modernizácii celej zlievárne. Mala sa podstatne zvýšiť a skvalitniť výroba odliatkov, čoho dôkazom je, že po roku 1898 už jej dve tretiny tvorili zlievárenské

výrobky. V tomto roku sa začína výroba liatinových zverákov.

Pri vysokej peci nenaštali v rámci modernizácie závodu v roku 1894 podstatné zmeny. V porovnaní s modernejšími železiarňami bola pomerne málo produktívna a zastaralá. Vyprodukovala 2158

ton surového železa, čo nestačilo kryť ani vlastnú potrebu.

Začiatkom tohto storočia, keď železiarsky priemysel zachvacuje kríza, prakovský závod pocítil

SILNŤ KONKURENCIU

zo strany mocnejších účastinárskych spoločností v Uhorsku a Rakúsku. Východiskom zo sťaženej situácie bolo, že roku 1905 prakovský závod, spolu s baňami a všetkými lesmi, preberá účastinárska spoločnosť.

Podstatný obrat v celkovej výrobe nastáva v roku 1907, kedy závod prebrala akciová spoločnosť Rudolf Schmidt a spol. z Viedne. Vtedy v kováčnici pribudlo sedem bucharov značky AJAX, začali sa stavať pudlovačie pece. Rozšírenie kováčskej a zlievárenskej výroby už na pomerne vyššej technickej úrovni viedlo koncom roku 1909

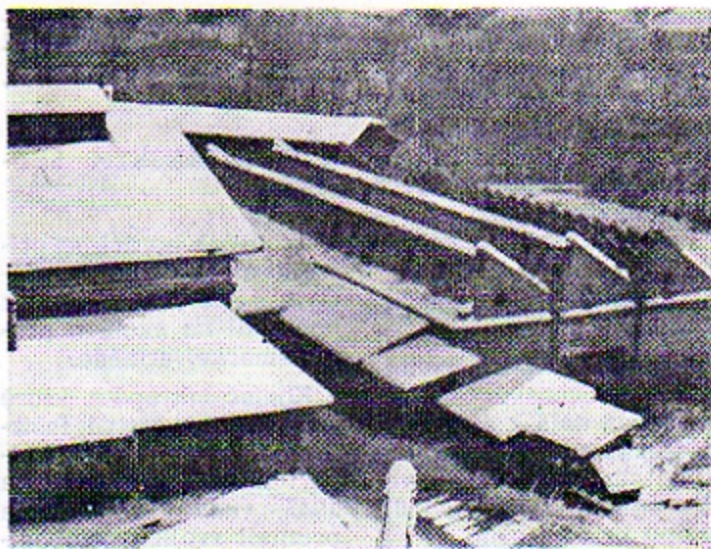
Závod Prakovec koncom 19. storočia

k zrušeniu nehospodárnej výroby surového železa vo vlastnej vysokej peci.

ROKY PRVEJ SVETOVEJ VOJNY

priniesli akciovej spoločnosti mimoriadne dobré obchody. Zatiaľ čo robotníci trpeli nedostatkom základných potravín, účastinári dosahovali zisky ako nikdy predtým. Vyrábali kvalitné rýchlorezné ocele, šrapnely a podobne.

Po rozbití Rakúsko-Uhorska sa závod ocitol vo veľmi nepriaznivom postavení. Majitelia sa stali cudzincami. V roku 1921 došlo v Prakovciach k vytvoreniu slovenskej firmy, tzv. Účastinnej spoločnosti železiarskych a oceľiarskych závodov. Začínajú sa tu vyrábať buchary značky AJAX. Toto obdobie bolo poznačené krízovými javmi. Pred likvidáciou, ktorá postihla Pohorelú, Krompachy a iné

Z najstarších častí závodu. Záber z roku 1960 pred zbúraním.

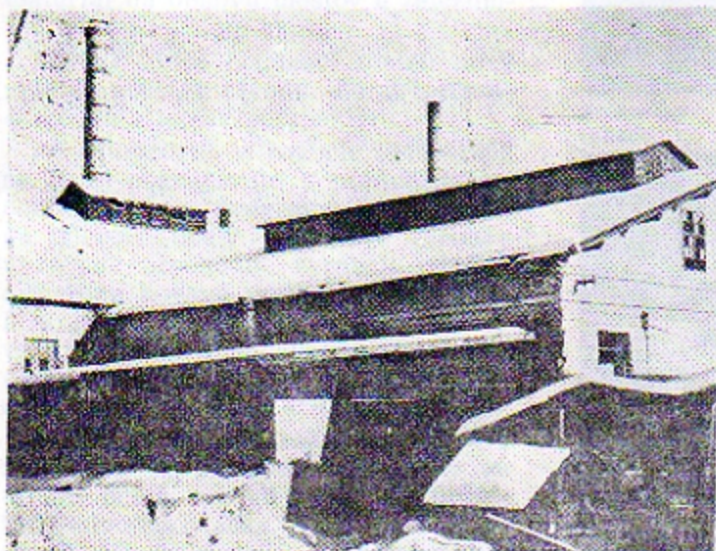
železiarske závody na Slovensku, chránili Prakovce viaceré okolnosti. Mali pomerne široký a špecializovaný výrobný program — konštrukčné, rýchlorezné a nástrojové vysokolegované a špeciálne ocele, nástroje, odliatky, stroje, zariadenia pre dielne a iné.

Prakovce, i keď právne tvorili samostatnú účastinnú spoločnosť, v skutočnosti boli riadené Schmidtovou kanceláriou. Z Prahy, kam sa v roku 1926 presťahovalo i sídlo prakovskej spoločnosti. Roky 1929 — 1933 boli aj v Prakovciach

POZNAČENÉ KRÍZOU

Boli dni, keď v závode pracovalo iba 30 — 50 ľudí a v činnosti boli iba najnutnejšie agregáty. Žobračky sa vtedy stali známym pojmom v obci a okolí.

Až po roku 1934 v súvislosti so zbrojnou konjuktúrou nastáva zlepšenie v odbyte, a teda aj vo výrobe. Dovtedajší hlavný konkurent Prakovec — Poldina huta (t. č. POLDI Kladno) — kúpila v roku 1936 od Schmidtovcov prakovské účastiny a pričlenila ich do svojho koncernu. Poldina huta sa

Takto vyzerali objekty nášho závodu v povojnových rokoch

snažila v Prakovciach zaviesť výrobu, ktorú by v prípade vojny mohla rozšíriť. Preto tu postavili jej majitelia žiháreň, oceliareň, kováčňa a plecháreň. Roku 1937 začala pracovať prvá oblúková pec na výrobu kvalitnej elektrooccele.

Po rozbití ČSR celé bohatstvo, ktoré vytvorili ruky prakovských robotníkov, slovenská fašistická vláda dala k dispozícii nemeckému fašizmu. Výrobu zmilitarizovali a voči robotníkom zaviedli veľmi prísny režim. Noví majitelia ponúkali chudobnému obyvateľstvu Hníleckej doliny drinu za žobrátku mzdu a vynuovali si poslušnosť. Odpor prakovských uvedomeľých

robotníkov voči nemeckým podnikateľom vyvrcholil koncom vojny tým, že

K PARTIZÁNSKYM SKUPINAM

v okolitých horách sa spojili aj robotníci zo závodu a spoločne s nimi sa podieľali na akciách proti nemeckej armáde.

Koniec útrapám, ktoré spôsobili zverstvú fašizmu i druhá svetová vojna, nastal 21. januára 1945, keď Prakovčania privítali svojich osloboditeľov — sovietskych vojakov. Miestny národný výbor okamžite prevzal vedenie závodu do svojich rúk. Začala sa nová kapitola v dejinách závodu i

robotníkov. Prakovskí strojáři venovali všetky sily na čo najrýchlejšiu rekonštrukciu.

Začiatkom nasledujúceho roka sa zrušila národná správa a závod pričlenili k národnému podniku Spojené oceliarne Kladno. O niekoľko mesiacov prichádza nové rozhodnutie. Závod sa stáva súčasťou bratislavského n. p. ČKD Kriváň. Táto zmena mala podstatný vplyv aj na výrobný program. Prakovce v tomto čase okrem ocele vyrábali nástroje, zveráky, naftové pece, rámové píly, perové buchary AJAX, pilníky, armatúry, ventily a neskôr aj prevodové skrine.

V socializme s novými úlohami

RUDOLF SCHLOSSER,
predseda CZV KSS

Po rozbití Československej republiky odovzdali majitelia prakovský závod do služieb nemeckých podnikateľov, ktorí ho preorientovali na zbrojnú výrobu. Keď sa približoval od východu front, nemecké vedenie evakuáciou závod do slova vydrancovalo.

Robotníci z Prakoviec i širokého okolia, ktorí vedeli, čo pre nich fabrika znamená, sa hneď po oslobodení s plnou vervou pustili do obnovy závodu. Ich snahu korunovali úspechy. Čoskoro začal závod dodávať potrebný materiál na obnovu mostov a železničnej trate na celom okolí.

Február 1948 priniesol nielen nový vzťah k práci, k závodu, ale aj cieľavedomejšiu a lepšiu perspektívu.

Po oslobodení v rokoch 1945—1952 sa ďalej pokračovalo v predchádzajúcom výrobnom programe zameranom na mierové účely. Ako nové výrobky v závode prechodne vyrábali pílníky, armatúry, kované zveráky, ozubené kolesá, prevodové skrine pre bane, gallové transmisy a valčekové reťaze, rovnacie stroje na drôt pre huty, napájacie zeriavy pre ČSD a iné.

Rozvoj závodu pokračoval ďalej a v roku 1949 tu postavili konvertory na výrobu ocele, v roku 1950 bola predĺžená závodná vlečka, o rok neskôr postavili učňovské dielne a kotolne, po-

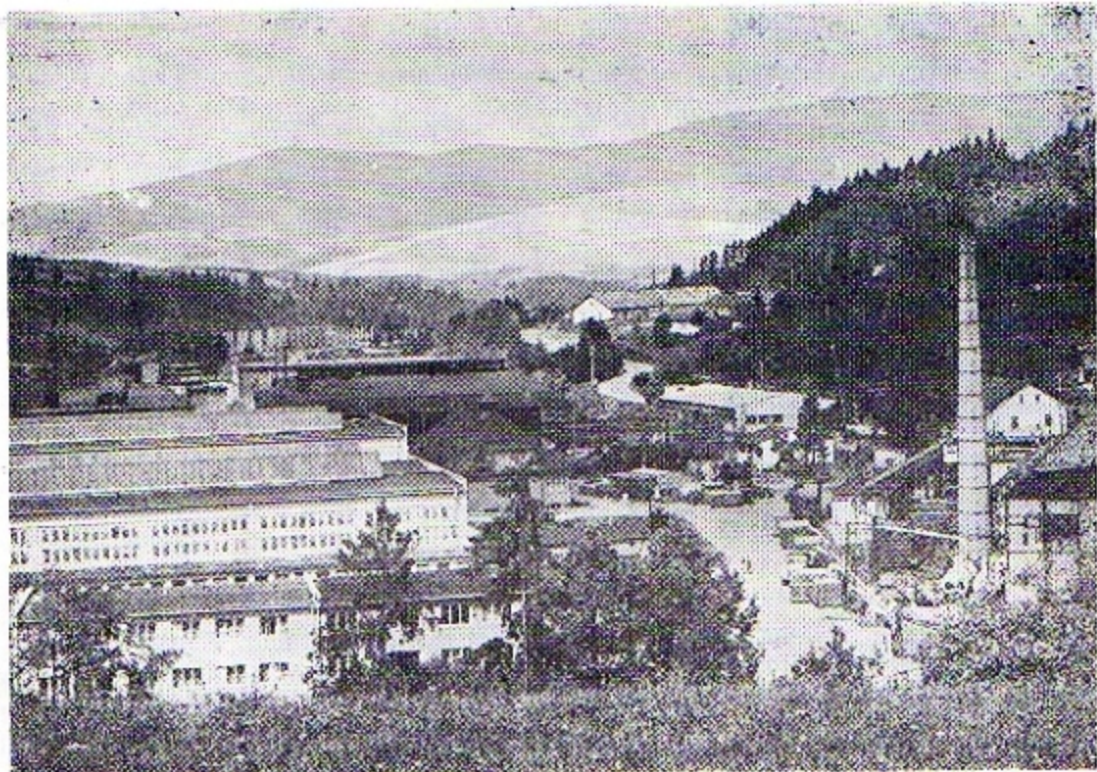
tom závodnú jedáleň. V roku 1953 rozšírili oceľiareň, v roku 1952 postavili vodovod, v roku 1955 karuselovú pec, generátorovú stanicu a učňovský in-

Prakovský strojársky závod v šesťdesiatych rokoch.

Posledný komín v závode. Zbúrali ho koncom sedemdesiatych rokov.

Areál závodu v sedemdesiatych rokoch.

ternát. V tomto období prekonával závod celý rad ťažkostí spôsobených veľkým prílivom nekvalifikovaných síl a vysokou fluktuáciou, čo sa prejavilo v neplnení úloh.

Roky 1956—1960 v období II. päťročnice boli najúspešnejšími v období doterajšej histórie závodu vôbec. Došlo k podstatnej zmene výrobného programu, k presnejšej a náročnejšej práci — výrobe otočných stolov, plechoobrábacích strojov, brúsok a leštičiek, húsenicových pásov, strojných obrázačiek, zároveň sa rekonštruoval buchar AJAX na perové buchary KAP 40, 70 a 110. Prakovské výrobky boli vystavované na svetových veľtrhoch v zahraničí v Damašku, Barme, Lipsku, Mexiku, Soluni a Adis Abebe, kde úspešne reprezentovali našu republiku. Závod v tomto období svoje výrobky vyvážal do 34 krajín Európy, Ázie, Afriky a Južnej Ameriky. Zároveň sa pokračovalo v rekonštrukcii a budovaní ďalších objektov potrebných na zabezpe-

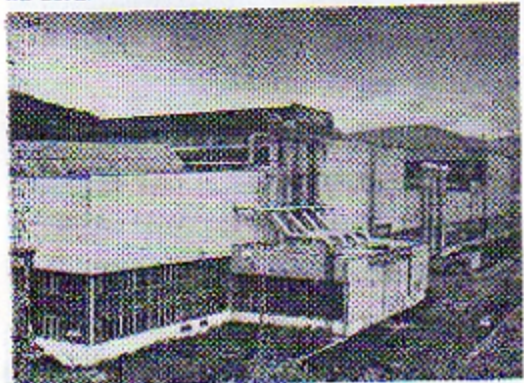
Padá posledný nemý svedok starej histórie prakovského strojárstva.

Riaditeľstvo závodu a nová náradovňa.

Prírúbareň. Výroba v nej bola zahájená v roku 1971.

Objekt novej oceliarne.

čenie zvýšenej výroby. Pri príležitosti 200. výročia založenia závodu v roku 1960 mu bolo udelené vysoké štátne vyznamenanie — Rad práce.

Ministerstvo ťažkého strojárstva pričlenilo v roku 1958 závod k Turčianskym strojárňam Martin. Aj keď toto rozhodnutie prijali pracujúci s určitý-

mi obavami, prinieslo zásadný zásah do koncepcie závodu i do práce ľudí v nej. Hneď po pripojení závodu k Turčianskym strojárňam sa začal meniť jeho výrobný program. Tradičná výroba musela pomaly ustúpiť novej, podstatne náročnejšej výrobe pre finálne výrobky podniku. Nebolo to ľahké. Usilovný a učelivý ľud bývalej hľadovej doliny sa dokázal čoskoro vyrovnat s novými úlohami. Závod sa stal platným pomocníkom pri plnení úloh podniku.

V roku 1960 sa začalo s výstavbou prírubárne, v ktorej v roku 1964 zahájili výrobu. Zároveň bola postavená nová zlievareň, ktorá však pre obrovský požiar v septembri 1967 nebola pre svoj účel ukončená. Požiar zničil takmer polovicu závodu — zhořela náradovňa, obrobňa, kováčňa, zničené boli aj technologické zariadenia v týchto dielňach. Politické a hospodárske vedenie vynaložilo obrovské úsilie a snahu na likvidáciu pozostatkov a výstavbu nových objektov, takže už v priebehu roku 1968 sa začalo s výrobou.

V závode vyrastali desiatky vysoko-kvalifikovaných remeselníkov i technických a riadiacich pracovníkov. Ti sa dokážu podieľať aj na výrobe takých zložitých výrobkov, ako sú ojnice pre motory veľkých výkonov, prevodovky pre LKT, ktorých výroba bola zavedená v závode v sedemdesiatych rokoch.

S rozširovaním výroby rástla aj fabrika. Najväčšou stavebnou investíciou, ktorá sa kedy v Prakovciach uskutočnila, je výstavba novej oceliarne, ktorá sa začala v roku 1975. Nahradí, ba podstatne zvýši kapacity starej, nemoďernej, nepríťažlivej oceliarne, ktorá už dosluhuje. V roku 1980 prakovský závod pričlenili k Závodom ťažkého strojárstva, n. p., Košice.

S rozvojom fabriky rástli aj samotné Prakovce. Pribudli nové, moderné sídliská so slnečnými bytmi, rod. domy, obchody, kult. zariadenia, materské školy, detské jasle a pioniersky tábor Ružín. V novom strednom odbornom učilišti sa formuje nová smena budú-cích odborníkov v rôznych profesiách.

Všetko pre spokojnosť robotníka

JOZEF BUČKO,
predseda ZV ROH

Pracovný čas pri vzniku závodu sa pohyboval od 12—14 hodín a niekedy aj 16 hodín denne, pri minimálnom finančnom zabezpečení. Minimálna lekárska a ostatná zdravotná a sociálna starostlivosť bola poskytovaná len v prípade vážnejšieho úrazu. V invalidite, starobe a počas choroby sa o pracujúcich nikto nestaral. Robotníci z Prakoviec nikdy neklesli na duchu ani v období fašistickej diktatúry, naopak mnohí robotníci bojovali so zbraňou v ruke v rôznej bojovej činnosti za lepší a krajší zajtrašok.

Revolučný rok 1945 a oslobodenie Československa Sovietskou armádou robotníci privítali nadšene a s budovateľským elánom pristúpili k plneniu dvojiročného plánu a potom k úlohám päťročných plánov. Rovnako nadšene privítali Víťazný február 1948 a od tohto obdobia zaznamenával závod veľké úspechy v investičnej výstavbe v rozšírení kapacít závodu, v oblastiach kultúry, športu, ako aj ostatných sférach života.

Roky 1956—60, t. j. obdobie druhej päťročnice, boli pre závod jedny z najúspešnejších. Koncom roku 1960 v porovnaní s rokom 1945 vzrástla výroba v závode o 810 percent a zamestnanosť o 605 percent, priemerné zárobky sa zvýšili o 250 percent. Od oslobodenia

každým rokom pracujúci v závode nadobúdali vyššiu kvalifikáciu v odborných kurzoch. V rokoch 1954—60 si kvalifikáciu zvýšilo spolu 212 zamestnancov závodu. Okrem toho v rámci

Závodný klub ROH.

Pioniersky tábor ZTS pri Ružíne.

O deti prakovských strojárrov je v jaslách dobre postarané.

Pohľad na nové sídlisko SNP.

V závodnom zdravotnom stredisku.

závodnej školy práce a internátneho školenia získalo v tomto období vyššiu kvalifikáciu 320 zamestnancov.

V roku 1951 bol založený závodný klub ROH a spolu s ním aj ochotnícky divadelný súbor zväzákov a estrádo-spevácky súbor požiarnikov. V roku 1956 začali pracovať ďalšie záujmové krúžky ako dramatický, hudobný a výtvarný. Súbory a krúžky v tomto období zaznamenávali nemalé úspechy. V roku 1959 sme slávnostne otvorili ZK ROH v hodnote 4,5 mil. Kčs so závodnou knižnicou.

Telovýchovná jednota, ktorá bola založená už v roku 1947, koncom šesťdesiatych rokov mala 200 členov a tieto oddiely: futbalový, volejbalový, hokejový, šachový, turistický a basketbalový — ženský. TJ Strojár v roku 1960 úspešne reprezentovala závod na II. celoštátnej spartakiáde.

V roku 1967 zničil požiar tretinu závodu spolu so strojným a iným zariadením. Škoda predstavovala 42 mil. korún. Už dva roky po tejto nešťastnej udalosti bol závod obnovený a prijal nový výrobný program, ktorý plní dodnes. Opiera sa o potrebu neustáleho

Naša zubná ambulancia.

Každý rok sa slávnostne lúčime s našimi dôchodcami.

Z losovania Maturity odborára.

V nových objektoch sa zlepšujú aj pracovné podmienky.

rastu produktivity práce pri sústavnom znižovaní vlastných nákladov, uplatňovaní komplexnej socialistickej racionalizácie s cieľom dosiahnuť rast národného dôchodku a rozvoj životných a pracovných podmienok pracujúcich. Tieto ciele nie je možné dosiahnuť bez všestrannej mobilizácie všetkých spoločenských a materiálnych zdrojov na vytváraní optimálnych podmienok pre rozvoj osobnosti, jedincov a pracovných kolektívov v závode.

Súčasný stav v starostlivosti o pracujúcich v závode je poznamenaný prudkým rozvojom a modernizáciou závodu, prírilmom nových pracovníkov a ich stabilizáciou. Vplyvom prijatých programov a úloh, ich plnením a kontrolou závod za toto obdobie dosiahol pozitívne výsledky v ekonomických ukazovateľoch, v sociálnej a kvalifikačnej štruktúre výrobného kolektívu, v rozvoji iniciatívy pracujúcich, vo zlepšovaní pracovných podmienok, oblasti stravovania, zdravotníckej starostlivosti, ubytovaní a bývaní pracujúcich, v oblasti rekreačnej a liečebnej starostlivosti, telovýchove, kultúre a športe.

Závod od roku 1967 rozšíril svoje objekty a priestory novej kováčne, prírubárne a oceliarne, ktorá je v súčasnosti v dostavbe. Nahradí namáhavú prácu — drinu starých formovačov a zlievačov modernou technikou. Taktiež práca kováčov je v súčasnosti nahradzovaná modernými strojmi a už aj robotmi. Pred ukončením je dostavba V. lode pre mechanickú prevádzku.

V sociálnej štruktúre výrobného kolektívu úspešne plníme plánované stavy organizovaným náborom v potrebnej kvalifikačnej štruktúre. Dará sa nám realizovať aj plán ozdravných opatrení. V závodnom stravovaní nám postupne stúpa počet stravníkov, toho času je to 820 podávaných jedál denne. V rámci plnenia sociálneho programu sme vybudovali päť jedální, jeden bufet a diétnu jedáleň. Skvalitnila sa príprava stravy, jej preprava a vybavenie jednotlivých jedální. Dobré výsledky sme dosiahli v poskytovaní zdravotníckych služieb našim pracujúcim priamo v závode. Do užívania sme odo-

Pohľad na ubytovaciu časť pionierskeho tábora pri Ružine.

vzdali druhú závodnú ambulanciu. Zmodernizovali sme zubnú ambulanciu s dennými službami. Zriadili sme gynekologickú ambulanciu a poradňu pre tehotné ženy priamo v závode. Zakúpili sme audiometer s kabínkou na vyšetrovanie sluchu.

Dobré výsledky sme dosiahli v riešení bytových problémov pracujúcich. Zmodernizovali a plynofikovali sme starý bytový fond na sídlisku Breziny v počte 222 bytov a ukončili podnikovú bytovú výstavbu na sídlisku SNP. V porovnaní s rokom 1975, keď závod vlastnil celkom 346 bytov, dnes už má k dispozícii 860 bytov. Rekreačnú slúži svojpomocne vybudované vlastné rekreačné zariadenie. Počas letných prázdnin ho využívajú naše deti ako pioniersky tábor. Úspechy sme dosiahli aj v oblasti kultúry, telovýchovy a športu.

Aj v súčasnosti pokračujeme vo zvyšovaní úrovne starostlivosti o pracujúcich, hlavne vo vylepšovaní pracovných podmienok, bezpečnosti a ochrany zdravia a v zdokonaľovaní organizačnej práce. Plánujeme vybudovať komplexné zdravotné stredisko v závode, terénne upraviť sídlisko, plynofikovať všetky kotolne, vybudovať detské ih-

Vystúpenie sovietskeho súboru v rámci Dni kultúry ZSSR v ČSSR.

riská, dať do užívania a zakryť letné kúpalisko, vybudovať saunu a celkom doriešiť zariadenia pre TJ Strojár, rekonštruovať a rozšíriť ZK ROH, rehabilitačné stredisko a iné zariadenia v závode s cieľom vylepšiť pracovné prostredie. Chceme zvýšiť počet stravníkov na 50 percent, a tým splniť uznesenia vyšších stranických a odborových orgánov.

Skúsenosti a poznatky pri plnení komplexného programu starostlivosti o pracujúcich v našom závode ukazujú, že máme dostatok síl a schopností, aby sme úlohy vo výrobnom procese, ale aj mimo neho, v zmysle záverov XVI. zjazdu KSČ aj naďalej čestne plnili.

PREZIDENT ČESKOSLOVENSKEJ REPUBLIKY

UDELUJE

KOLEKTÍVU PRACOVNÍKOV NÁRODNÉHO PODNIKU J. V. STALINA, MARTIN,

ZÁVODU PRAKOVCE

PRI PRÍLEŽITOSTI 200. VÝROČIA ZALOŽENIA ZÁVODU

ZA DOTERAJŠIE WYNIKAJUČE PRACOVNÉ ÚSPECHY.

RAD PRÁCE

V PRAHE 23. JUNA 1960

MINISTER VŠEOBECNÉHO STROJÁREŇSTVA

MORÁLNE OCENENIA ZÁVODU

Náš závod od roku 1960, kedy dôstojne oslávil 200 rokov vzniku a trvania, zásluhou cielavedomej, politickej uvedomelej aktivity, iniciatívy a odbornej zručnosti pracovníkov a pracovných kolektívov dosiahol veľmi dobré hospodárske výsledky, za čo mu prezident ČSSR udelil RAD PRÁCE.

V tomto období za plnenie plánu výroby a dosiahnuté výsledky závod obdržal tieto ďalšie ocenenia:

v roku 1962 — MSV a ÚVOZ udelilo RUDÝ PRAPOR

— závod bol poctený čestným názvom Závod XII. zjazdu KSČ, ktorý mu udelil ÚV KSČ.

v roku 1970 — ÚV KSČ a ÚV NF udelil závodu PAMÄTNÚ MEDAILU k 30. výročiu SNP a oslobodeniu našej vlasti

— ÚRO závodnému výboru ROH udelila ČESTNÉ UZNANIE a Pamätnú medailu Antonína Zápotockého.

v roku 1974 — OV KSČ závodu udelil Medailu za rozvoj okresu.

v roku 1985 — ÚV KSČ a ÚV NF závodu udelil Medailu k 40. výročiu oslobodenia našej vlasti.

PREHLAD VYZNAMENANÝCH PRACOVNÍKOV ZÁVODU

Medaila Za vynikajúcu prácu

rok udelenia

Štefan Leško	1962
Štefan Homza	1964
Štefan Grega	1966
Ján Wenzel	1970

Za obetavú prácu pre socializmus

Michal Vimpel	1981
Šimon Liba	1983
Ján Liba	1983
Štefan Liba	1983

Za pracovnú vernosť

Ondrej Nemčík	1978
Benjamin Schrenkell	1982
Štefan Silla	1981

Priekopník socialistickej práce

Jozef Pojdák	1979
Ján Kuchta	1983
Stanislav Demko	1984

Najlepší pracovník FMVS-MŤP

Bartolomej Lapšanský	1968
Jozef Šuca	1968
Jozef Pojdák	1969
Štefan Grega	1960

Šimon Liha	1960
Vincent Medvedz	1960
František Leško	1960
Vojtech Plachetka	1961
Jozef Horváth	1961
Oldrich Najvirt	1962
František Grega	1962
Rudolf Burčík	1962
Ján Slovinský	1962
Ján Borčík	1963
Anton Tomko	1963
František Andraško	1964
Pavol Leško	1965
Štefan Bučko	1965
Karol Krosner	1966
Ján Hanko	1967
Ján Pachoľský	1969
Karol Koseček	1975
Michal Vimpeľ	1979
Jarmila Drajnová	1980
Anton Šomšák	1983

Najlepší, zaslúžilý pracovník GR-ZTS (VHJ)

Michal Lipták	1976
Ladislav Cehlár	1976
Štefan Martočko	1976
Bartolomej Tokarčík	1979
Ján Pindroch	1979
Juraj Lukáč	1979
František Eližer	1980
Alojz Gajdica	1980
Štefan Leško	1980
Štefan Kašický	1981
Ján Bercík	1981
Michal Vimpeľ	1982
Magda Ogurčáková	1974
Karol Krosner	1984
Vincent Medvedz	1984
Ján Petričko	1980
Anton Kakalejčík	1985

Podnikové vyznamenanie Najlepší a Zaslúžilý pracovník podniku obdržalo 122 pracovníkov závodu.

SOCIALISTICKÁ SÚŤAŽ - ZÁRUKA NAPREDOVANIA

Rozvoj pracovnej iniciatívy sa v súčasnosti stáva nedeliteľnou súčasťou celého systému plánovitého socialistického hospodárstva. Stále častejšie sme svedkami socialistickej angažovanosti jednotlivcov a kolektívov, ktorí plnením svojich socialistických záväzkov a účasťou v rôznych formách iniciatívy sa snažia maximálne prispieť k realizácii vytýčených úloh. Na základe angažovanosti jednotlivcov, pracovných kolektívov BSP a hospodárskych stredísk každoročne prijímame celozávodný socialistický záväzok.

Začiatky socialistického súťaženia kolektívov BSP v našom závode sú spojené s rokom 1960, kedy bol založený prvý kolektív Brigády socialistickej práce pod vedením Jozefa Miškoviča, v roku 1961 bola založená BSP pracovníčok materiálnej učtárne vedená Máriou Hankovou, BSP chemického laboratória vedená Helenou Pollákovou a BSP pracovníkov odbytu vedená Karolom Sauerom. V roku 1962 bola založená BSP pracovníkov financovania, ktorej vedúcim bol Friderich Svittek. Najväčší rozmach hnutia BSP bol zaznamenaný v rokoch 1971—1975. V ďalších rokoch sa do neho postupne zapájali ďalšie pracovné kolektívy.

V súčasnosti pracuje v závode 80 kolektívov — Brigád socialistickej práce s počtom 1071 členov, čo je 47,1 percenta. V porovnaní s rokom 1981 ide o takmer sedemdesiatpercentný nárast. Z nich je 27 mládežníckych (340 členov) a 22 ženských (259 členiek). Z celkového počtu BSP je s čestným názvom BSP 51 kolektívov a 630 členov a bez čestného názvu 32 kolektívov a 441 členov. Z toho bronzový odznak BSP má 539 členov, strieborný 194 a zlatý 36 členov.

Socialistické záväzky kolektívov BSP sú zamerané na úsporu jednicového materiálu, jednicových miezd, zníženie pracovnosti, úsporu energie všetkých

druhov, kovového i nekovového odpadu, zvyšovanie životnosti náradia, znížovanie režijných nákladov, zber papiera a starého textilu, brigádnicke hodiny venované skrášľovaniu životného a pracovného prostredia, vlastným prácam, pomoc vo výrobe, v poľnohospodárstve a podobne.

Členovia BSP sa zapájajú aj do ostatných foriem pracovnej iniciatívy. Súťažia v hnutí stotisickárov, kde v rámci podniku dosahujú dobré výsledky. Za rok 1983 v tomto hnutí a naväzujúcej socialistickej súťaži o získanie Preukazu úspechov technika-inžiniera získal zápis do Preukazu III. stupňa Jozef Šebestyén. V rámci zlepšovateľského hnutia za rok 1984 Jozef Basa

Zlatá brigáda socialistickej práce všeobecnej učtárne, ktorá pracuje pod vedením Márie Hankovej.

Zlatá brigáda socialistickej práce z mechanickej prevádzky, ktorú vedie Ján Kuchta.

obdržal vyznamenanie „Najlepší pracovník—podniku“. V hnutí Komplexných racionalizačných brigád pracujú 4 kolektívy pod vedením Ing. Vladimíra Pindrocha, Ing. Jána Blaškovana, Ing. Ladislava Drankuľa a Jozefa Kamenického.

Nová progresívna forma pracovnej iniciatívy „Osobné tvorivé plány“ sa uplatňuje aj v našom závode. V tomto roku osobný tvorivý plán prijal 1 robotník, kolektívny plán 16 kolektívov s počtom 179 robotníkov, ďalej 23 technikov a 20 kolektívov technikov, v ktorých pôsobí 146 členov. To znamená že vyše 10 percent robotníkov a viac ako 34 percent technikov rieši problémy cestou tvorivých plánov.

Ďalšie v závode uplatňované formy pracovnej iniciatívy sú: „Každý po socialisticky“ — 97,1 percenta z celkového počtu pracovníkov závodu, hnutie „Splniť plánované úlohy roka — za päťdesiat pracovných týždňov“ naplnia odbor náradia a súťaž majstrov, v ktorej sú zapojení všetci majstri z odboru náradia.

V medzistrediskovej socialistickej súťaži dosahujú najlepšie výsledky: I. skupina — oceľiareň, kováča, mechanická prevádzka, II. skupina — odbor náradia a III. skupina — úsek výrobný, úsek technický.

V školskom roku 1984/1985 do súťaže o získanie čestného názvu Záloha BSP je prihlásených 19 kolektívov a 232 členov, čo je 70 percent z celkového počtu učňov nášho stredného odborného učilišťa.

Zlatá brigáda socialistickej práce z kontroly výkvvkov, ktorú vedie Jozef Schmedt.

Zlatá brigáda socialistickej práce Zinaidy Titovovej z odboru náradia, ktorú vedie Milan Sedlák.

Zlatá brigáda socialistickej práce z technickej prípravy výroby, ktorú vedie Ján Furimský.

Závodná jednotka Ludovej milície v ZTS Prakovce vznikla v slávnych dňoch Februára 1948. Pri opisovaní jej histórie je potrebné vrátiť sa trochu do minulosti. Oslobodeniu Prakoviec v roku 1945 predchádzalo partizánske hnutie, ktoré vyvrcholilo v auguste 1944 Slovenským národným povstaním. Prakovce boli oslobodené 22. januára 1945 hrdinskou Sovietskou armádou, ktorej prvú hliadku viedol seržant Iwan Babjakov. Podľa výzvy SNR ustanovil Revolučný národný výbor v Prakovciach národnú milíciu, ktorá mala 23 členov. Jej veliteľom sa stal Jindřich Mitušina. Úlohou národnej milície bolo zabezpečiť vnútorný poriadok v obci a v závode, ktorý bol najväčším v okrese. Jej činnosť usmerňoval vtedajší OV KSS v Gelnici, ktorý úzko spolupracoval s veliteľstvom Sovietskej armády.

Táto ozbrojená jednotka zanikla v druhej polovici roku 1945. Pomery u nás sa začali konsolidovať a na základe rozhodnutia SNR sa postupne utvárali v sídlach okresov bezpečnostné národné zbory a v závodoch závodné stráže. Koncom roku 1946 vytvorila sa v prakovských Spojených oceliarňach závodná stráž, ktorú riadil ZV ROH a ZV KSS. Závodná stráž bola vytvorená z radov zamestnancov závodu a jej jadro tvorili bý-

valí partizáni, stranícki a odboroví funkcionári. Mala 35 členov a jej veliteľom bol Vojtech Klekner.

V slávnych dňoch Februára 1948 začala sa formovať v závode Prakovce Ludová milícia pozostávajúca z bývalých partizánov, príslušníkov národnej milície a závodnej stráže. Hlavnými organizátormi vytvorenia jednotky boli Ján Grega ml., Vojtech Klékner, Štefan Čollák, Viktor Grega st., Jozef Križek st. a Július Juhasz. Títo súdruhovia tvorili aj jej veliteľské jadro. Jednotka mala 41 príslušníkov.

V čase Februárových udalostí činnosť závodnej jednotky EM spočívala v strážení dôležitých objektov v závode a na pokyn OV KSS dohliadala tiež na niektoré dôležité objekty v sídle okresu Gelnica. Táto činnosť ochrany a obrany sa uskutočňovala v úzkej spolupráci s členmi okresnej odbočky Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Celú činnosť závodnej jednotky EM v tomto období riadil OV KSS v Gelnici. V roku 1949 boli niektorí príslušníci národnej milície, členovia závodnej stráže ako i príslušníci závodnej jednotky EM vyznamenaní štátnym vyznamenaním „Radom 25. února 1948“. Boli to títo súdruhovia: Viktor Grega st., Štefan Liba, Štefan Čollák, Ján Grega ml., Jú-

lius Juhasz, Vojtech Klekner, Ján Liba a Ján Kroll.

Od roku 1948 sa postupne rozširovali rady príslušníkov závodnej jednotky EM. V súčasnom období má dve roty: streleckú a mìnometnú. Činnosť závodnej jednotky EM bola od jej vzniku cieľavedomá. Jej členovia sa pravidelne zúčastňovali a zúčastňujú na verejných zhromaždeniach, oslavách štátnych sviatkov, osobitne výročia Víťazného februára. Osobitne treba spomenúť prehliadku EM v Košiciach vo februári 1958 a celoslovenskú prehliadku ozbrojených síl vojska SNB a EM v Bratislave dňa 9. mája 1959. Činnosť ZJ EM od roku 1948 až 1985 riadili títo velitelia: Štefan Čollák, Ján Murňák, Ján Urban, Emil Pojdák, Ján Krčula, Jozef Kašický a Jozef Slovinský.

V súčasnosti je práca ZJ EM zameraná hlavne na plnenie úloh bojovej a politickej prípravy, ktoré sú stanovené hlavným štábnom EM v ČSSR. Tieto úlohy sú rozpracované do plánov výcviku ZJ EM. Závodná jednotka v rámci plánu bojovej a politickej prípravy dosahuje veľmi dobré výsledky, k čomu prispieva socialistická súťaž a prijaté socialistické záväzky príslušníkov jednotky. Naša jednotka ako aj jej veliteľ, sú zapojení do socialistickej súťaže v rámci ZJ EM a ich veliteľov okresu Spišská Nová

Ves. Najlepšie výsledky v tejto súťaži sme dosiahli v roku 1984, kedy jednotka a veliteľ obsadili prvé miesto. Okrem toho príslušníci aktívne pracujú v základných školách, SOU v Prakovciach, Gymnáziu Gelnica ako aj v ZO SZM. V rámci patronátnej spolupráce so základnou školou sa zúčastujú na branných pretekoch.

V roku 1968—1969 stála ZJ EM Prakovce pevne na pozíciách marxizmu-leninizmu a jej príslušníci plne pochopili situáciu, ktorá v tomto krízovom období nastala. Za úspešné plnenie plánu bojovej a politickej prípravy ako i za nekompromisný postoj ZJ EM v tomto období obdržala ZJ EM závod Strojáreň Prakovce na návrh ÚV KSČ jedno z najvyšších štátnych vyznamenaní — Rad červenej hviezdy, ktoré jej zapožičal prezident ČSSR vo februári 1969. Okrem tohto

vyznamenania závodnej jednotke v roku 1978 udelili medailu Za rozvoj okresu a čestné uznanie. Vyznamenanie Za výstavbu EM I. stupňa má 8 príslušníkov, Za výstavbu EM II. stupňa 9 príslušníkov, Za zásluhy o obranu vlasti 4 príslušníci, Za upev-

nenie priateľstva v zbraňi II. stupňa 1 príslušník, Za službu vlasti 17 príslušníkov, Za obetavú prácu pre socializmus 3 príslušníci, Čestný odznak EM 63 príslušníkov, Za rozvoj kraja 2 príslušníci a Za rozvoj okresu 3 príslušníci.

Členovia ZJ EM pri jednom z cvičení.

OCELIARENĚ

Jednou z najstarších prevádzok v závode je oceliareň. I táto však počas ostatných dvadsiatich piatich rokov prešla určitou modernizáciou strojného zariadenia a čiastočnou rekonštrukciou sociálnych zariadení. Pre nás je rozhodujúce, že 1. 4. 1975 bol položený základný kameň výstavby novej, modernej oceliarne.

V taviarni sa na troch elektrických oblúkových peciach vyrába oceľ Mn 12 spôsobom pretavby. V roku 1964 sme tu zainštalovali jednu z posledných elektrických oblúkových pecí vyrábaných v ČSSR, a to OTO 3 z ČKD Praha. V značnej miere táto pec prispela k zvýšeniu množstva výroby tekutej ocele i k zníženiu fyzickej námahy pre tavičov. Inštalovaním tejto pece sme odstránili ručné vsádzkovanie šrotu, i keď pri dvoch starších sa táto práca realizuje dodnes. V roku 1974 zavedením zemného plynu sme realizovali rekonštrukciu ohrevu 4-tonových odlievacích pánví a 250 kg odlievacích panvičiek, čím sa skvalitnila príprava pánví k odlievaniu. V rokoch 1976 — 1977 sme urobili generálnu opravu elektročasti na dvoch elektrických oblúkových peciach SIEMENS. Pracovný kolektív v rokoch 1960 — 1985 viedli títo dielovedúci: Július Gallo, Jozef Žubor, Ing. Emil Pindroch a Aladár Kraus. Veľmi dobré pracovné vý-

sledky dosiahli pracovníci: Karol Koseček, Ján Petričko, Peter Majcher, Gabriel Šrobár, Ondrej Palko a Ján Ogurčák.

Strojná formovňa v 60-tych rokoch pozostávala z pracovísk ručného a strojného formovania, kde boli inštalované formovacie stroje typu LSS.

V roku 1964 sme formovňu modernizovali. Zrušili sme pritom pracovisko, namiesto ktorého bola zriadená linka MALCUS s vozíkovým dopravníkom vyrobeným v našom závode. V rokoch 1969 — 1975 sme postupne vyradzovali formovacie stroje LSS a nahradzovali ich formovacími strojmi typu FOROMAT z NDR. K týmto strojom sme v rokoch 1971 — 1976 postupne zavádzali malú mechanizáciu, takže odpadlo ručné nosenie a skladanie foriem.

Vzhľadom k opotrebovanosti formovacích strojov MALCUS a výrobné náklady na generálne opravy a dovoz náhradných dielcov z kapitalistických štátov sme ich v rokoch 1973 — 1974 nahradili formovacími strojmi z NDR typu FRGA 30 a FOROMAT, ktoré sa plne osvedčili a pracujú i v súčasnosti.

V šiestdesiatych rokoch sa odlievanie do foriem realizovalo ručne, 80 kg panvičkami. Tento problém sme doriešili v rokoch 1971—1972, prechodom na odlievanie 250 kg panvičkami, ktoré boli zavesené na mostové žeravia.

Za 25 rokov podstatnými zmenami prešla i jad-

rareň. V roku 1977 sme kúpili a inštalovali prvý jadrový stroj SCHALCO V 190, na ktorom začala výroba škrupinových jadier do otvorov. V roku 1978 sme zrealizovali prístavbu dielne jadárne, kde sme zainštalovali ďalšie moderné jadrové stroje, ako jadrový karusel KHBK 6—12, KMAE 40 a ďalšie SCHALCO U 180.

Stojnú formovňu viedli v rokoch 1960 — 1985 súdruhovia Ján Dražna, Oskár Zavatzký a Oto Jamnický. Veľmi dobré pracovné výsledky v tomto stredisku dosiahli Ján Rusnák, Ján Hanko, Július Hirko, Ján Marko, Pavol Žihala, Anton Krajňák, Jozef Roučka, Anton Kakalejčík, Karol Orlovský, Anna Slovinská, Jarmila Dražnová, Klára Orlovská, Katarína Pisková, Mária Falatková a František Hudák.

Nákladové stredisko montáž, ktoré sa skladá z čistiarne, tepelného spracovania, apretáže, montáže odliatkov a výroby výkvočkov, nezaznamenalo podstatnejšie zmeny. V roku 1977 bol uvedený do prevádzky brúsiaci stroj MZT—1 vyrobený podľa dokumentácie zo ZSSR na brúsenie odliatkov DT 75 frikčným spôsobom, čo v podstatnej miere nahradilo ručné brúsenie. I napriek snahám sa nepodarilo zmechanizovať brúsenie všetkých odliatkov, ktoré je veľmi namáhavé. Tento kolektív viedli ako dielovedúci súdruhovia Jozef Žubor, Felix Kazár a Eduard Polohár. Veľmi dobré

Práca zlievačov pri odlievaní do foriem.

pracovné výsledky dosiahli: Vincent Medvedz, Július Tula, Juraj Tomaško, Michal Vimpeľ, Bartolomej Žiga, Vojtech Plachetka, Karol Kluknavský, Bartolomej Tomaščin, Bartolomej Tokarčík, Vojtech Čina, Jozef Dotko, Rudolf Horváth, Štefan Pankevič, Peter Lukáč, Rudolf Burčík a Ľudovít Benedig.

Ocelliareň v priebehu 25 rokov zabezpečovala výroby ocele z Mn 12. Ide napríklad o odliatky pre pásový traktor DT 75, pásový traktor S-80, S-100, melloračné články E 352, ETC 202 včítane spojovacích čapov k týmto výrobkom, ďalej zuby pre bágre a rôzne iné strojné zariadenia: S-00-36, P-00-2, J-3-0-3, R-00-4, DH-103, DH-102, ťkaddlá My 247, My 20161 a rôzne druhy pancierov pre mlyny používané v energetických zariadeniach.

Pracujúci ocelliarne pravidelne plnia výrobné úlohy i vo veľmi zložitých podmienkach. Za dosiahnuté výsledky boli ocenení čestným názvom Kolektív XV. zjazdu KSČ. Dobré pracovné výsledky dosahoval kolektív pracovníkov počas ostatných 25 rokov existencie závodu pod vedením I. ZO KSS, ktorú viedol výbor ZO KSS s predsedami Jánom Ogurčákom a Jozefom Žuborom.

ZO ROH má širokú členskú základňu a podieľala sa na dosahovaných výsledkoch počas uplynulých rokov. Pracovala pod vedením predsedov Rudolfa Burčíka, Kolomana Jarábeka a Bartolomeja Tokarčíka. Na dobrej práci kolektívu sa podieľala i ZO ZČSSP a ZO SZM.

V ocelliarňi je 6 kolektívov súťažiacich o titul BSP, z toho dvom kolektívom bol už titul udele-

ný. Ide o kolektív formovačov mechanickej linky vedený Michalom Liptákom a kolektív brusičov pod vedením Milana Plachetku.

Za roky 1960 — 1985 viedli kolektívy ocelliarne súdruhovia Štefan Leško, Ing. Ivan Drabálek, Jozef Šebestyen a Oskár Zavatzký.

Dokončenie novej ocelliarne v rozhodujúcej miere prispeje k odstráneniu fyzickej námahy, k zvýšeniu produktivity práce a podstatne zlepši pracovné prostredie. Súbor novej ocelliarne je zložený z taviarne, kde budú prevádzkovať 3-tonové pece EOP, KGYF z MLR. Formovňa je obsadená tromi formovacími linkami, a to: MULTOMATIC, FYRP-20, FYRP-30 z NDR a jednou linkou FOROMAT 40. Pieskové hospodárstvo je plnoautomatizované, riadené cez DIALÓG. Čistiareň a montáž tvorí samostatnú časť. Tepelné spracovanie sa bude vykonávať v krokových peciach. Celá prevádzka je riešená komplexne a napojená na administratívnu budovu, kde sú sociálne zariadenia.

KOVÁČŇA

Kováčňa postavená v rokoch 1937 — 1938 vyrábala do roku 1944 výrobky pre nemeckú armádu, a to hlavne do guľometov a pušiek a zápusťkové výkovky pre rôzne druhy zbraní. Po oslobodení obce Sovietskou armádou za-

čala prestavba vtedajšej kováčne, a to prestavovaním strojov z Walznerku a dovozom strojov zo závodu Jiríkov. Výrobný program tvorili výkovky voľné a zápusťkové pre závody Dubnica nad Váhom. Pre vlastný výrobný program sa tu vyrábalo náradie a od roku 1961 sa začalo s výrobou prírub.

Výkovky sa vyrábali na frikčných lisoch, protibežných bucharoch, padacích kladivách AJAX. Strojné zariadenie bolo staré, a preto v roku 1965 bol inštalovaný kovací lis MKP 2500 a LU 400. Ohrev materiálu sa zabezpečoval v naftových a uhľových peciach. Rozvoj výroby výkovkov v starej kovárni narušil požiar, ktorý z 9. na 10. septembra roku 1967 zničil značnú časť kováčne. Úplne zničené bolo stredisko žiharne a apretáž a časť kováčne až k lisu MKP 2500. Po obnove sa v kováčni začala výroba prírub a iných druhov výkovkov.

Vzhľadom na nevyhovujúce výrobné podmienky a vzrastajúce požiadavky odberateľov na výkovky vyrábané v našom závode sa 28. 4. 1967 položil základný kameň výstavby novej prírubárne a o rok neskôr sa rozšírila o stavbu kovaných článkov a ojnice.

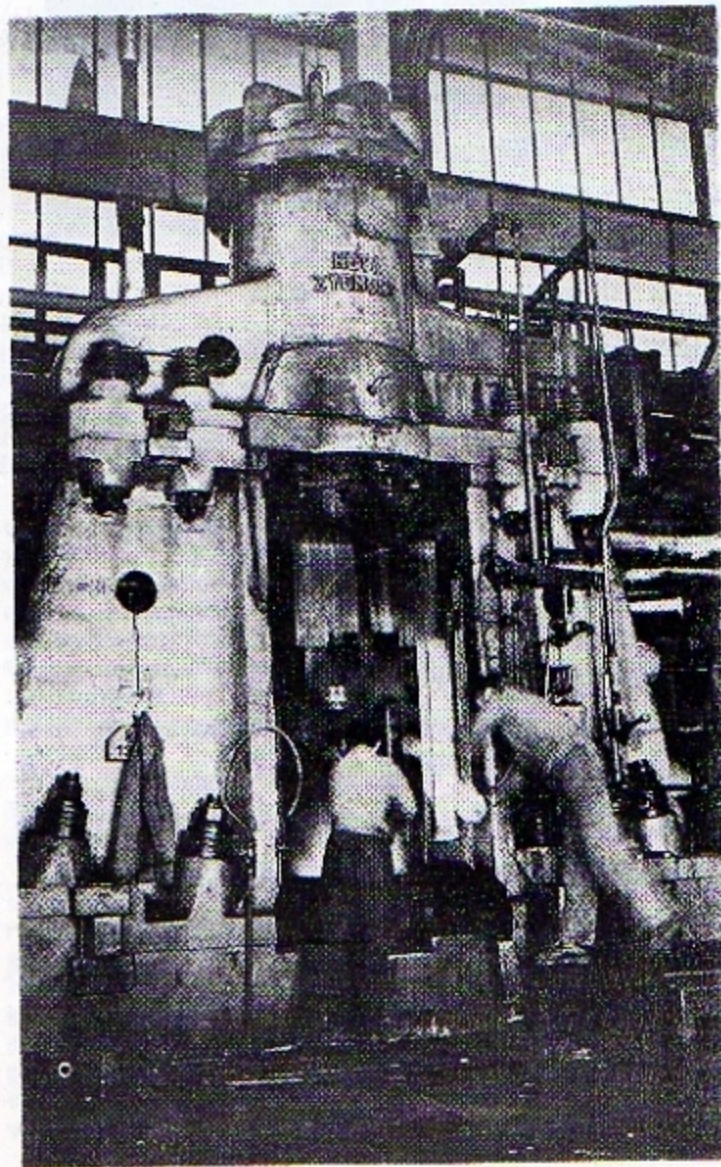
Projektovaním tohto pre náš závod a národné hospodárstvo potrebného objektu bol poverený Projektový ústav Kovoprojekta Brno, generálnym dodávateľom stavby boli Hutné stavby Košice a generálnym dodávateľom technológie INPRO Brno.

Z nášho závodu sa na tejto stavbe podieľal kolektív investičnej výstavby pod vedením Karola Stupáka.

V novej prírubárni sa začalo pracovať postupne po jednotlivých linkách od II. polroku 1971. Najprv sa zaviedla výroba prírub od svetlosti Js 40 — Js 150 na šiestich ko-

vacích linkách a od roku 1972 na ďalších troch kovacích linkách ostatné výkovky, ojnice PA 4 a ložiskové krúžky.

Na delenie materiálu sú inštalované strojnýe nožnice SCPK 500 a SCPK 1000. Delenie sa vykonáva za studena a za tepla, pričom sa materiál ohrieva v priebežnej ohrievacej

Kováči pri zápusťkovom kovaní.

plynovej peci o výkone 5 ton/hod. Pre výrobu spomínaných výkovkov je inštalovaných 8 kovacích liniek pre zápusťkové výkovky a jedna linka vyrába výkovky rozvalcovaním. Ohrev materiálu (nástrižkov) pre kovanie sa vykonáva stredofrenkvenčným ohrevom na peciach typu ISOK — ITO a karuselových plynových peciach. Pre kovanie výkovkov sú inštalované hydraulické vretenové lisy typu LVH 1000, 1600, 2500, kľukový lis MKP 2500, vzduchové buchary MPM 5000 — 8000 z PER, protibežný vzduchový buchar EK 32 F z MLR.

Na výrobu ložiskových krúžkov sú k dispozícii rozvalcovacie stroje RAW 40/25 a KFRWt 630 z NSR.

Od roku 1984 začali sa v rámci generálnej opravy lisov LVH, u ktorých sa prejavuje potreba inovácie, dodávať pre pohon lisov samostatné jednotkové pohony s lepším ovládaním lisov riadením energie úderu a podobne. Okrem delenia materiálu a samotného kovania sa tu vykonávajú ďalšie operácie, a to apretáž výkovkov na stolových brúskach B 500 a bubnových tryskáčoch. Pre tepelné spracovanie výkovkov sú inštalované žihacie pece HV 100/20 a pre povrchovú úpravu výkovkov bola zriadená moriareň.

V súčasnosti je v kovárni 5 kolektívov súťažiacich o titul BSP, z toho dvoch kolektívom, a to kováčom z linky č. 7 pod vedením Antona Šomšáka a brusičom pod vedením Vojtecha Horvátha, bol v

roku 1984 tento titul udeľený,

Pracujúci kovárne každoročne prijímajú hodnotné individuálne socialistické záväzky, ktoré sú súčasťou celostrediskového socialistického záväzku. Na dobrých pracovných výsledkoch kovárne majú podiel ZO KSS, ZO ROH a ZČSSP. Za obdobie posledných 25 rokov viedli kolektívy starej a novej kovárne súdruhovia Jozef Šebestyen, Ing. Mojmír Kočan, Ing. Andrej Arvay, Ing. Vladimír Pindroch, Ing. Ludovít Nemoga, Ján Baník a Pavol Bindas.

ODBOR NÁRADIA

Odbor náradia je v súlade s organizáciou podnikov a závodov VHJ Martin začlenený do výrobného úseku závodu ako samostatný odbor. Svojou pracovnou činnosťou zabezpečuje výrobu špeciálneho náradia pre hlavné výrobné strediská, ako aj nákup komunálneho a špeciálneho náradia. Okrem toho sa zaoberá tiež výrobou a obnovou tvárniaceho náradia pre potreby závodov ZŤS Martin, závod 08, Dubnica n/Váhom, ZBROJOVKA Brno a ostatné menšie závody v rámci krajskej potreby.

Pri súčasných kapacitách sa tu dosahuje ročný objem výroby vo výške 39 901 000 Kčs, čo predstavuje 399 750 Nh s počtom 167 jednicových robotníkov. Výroba oproti prv-

mu roku 7. 5RP vzrástla o 4 316 000 Kčs, čo je 11,1 percenta. Sortimentná skladba vyrábaného náradia je v prevažnej časti zameraná na tvárniace náradie, zápusťky a strihy, prípravky a meradlá, kovové modely a tepelné spracovanie. V posledných rokoch sa značne rozširuje aj výroba rezného náradia. Počas ostatných piatich rokov sme zvýšili objem tejto výroby až na 20 000 Nh/rok.

Z vyrábanej produkcie je potrebné sa zmeniť o tvárničniciach pre GUMOKOV Hradec Králové. Výrobu sme technologicky zvládli na vysokej odbornej úrovni. V rokoch 1984 a 1985 pribudli nové progresívne technologické zariadenia, ako elektroiskrový hľbiaci stroj EIK-12, kopírovacia frézka FKH 80 — indramat a ďalšie. Odbor náradia v rámci zvyšovania životnosti náradia sa podieľa na študijnej úlohe s odbornými útvarmi podniku a závodu, ako aj inými ústavmi celoštátnej pôsobnosti.

V tomto odbore je dobre rozvinutá socialistická súťaž. Do hnutia BSP sa zapojilo 9 kolektívov s celkovým počtom 99 pracovníkov, čo predstavuje 45,4 percenta z celkového počtu zamestnancov hospodárskeho strediska. V medzicechovej súťaži si už niekoľko rokov udržuje popredné miesto. Úspešne pracuje aj jedna komplexná racionalizačná brigáda pod vedením Ing. Jána Blaškova. Zameriava sa na riešenie zvyšovania životnosti zápusťiek pre spojky. Priaznivé

výsledky odbor dosahujú aj v oblasti podávania zlepšovacích návrhov. V roku 1984 tu podali 25 zlepšovacích návrhov zameraných na úsporu materiálu a znižovanie prácností. V tomto roku štyria techn.-hospodárski pracovníci prijali osobné tvorivé plány. Túto formu iniciatívy uplatňujú aj tri kolektívy z radov THP s počtom 21 členov a dva kolektívy z radov jednotlivých robotníkov s celkovým počtom 26 členov.

V súčasnosti v tomto odbore pracujú na zlepšovaní sociálnych priestorov a celkového pracovného prostredia. Počas tohto roku má sa vylepšiť aj strojný park, aby náradie, ktoré sa u nás vyrobí, bolo kvalitné a vo výrobnom procese spoľahlivé.

OBROBŇA A MONTÁŽ

V roku 1974 bola prevádzka rozdelená na dve časti. Jedna časť — výroba koľajových pásov — bola premiestnená do novopostavenej haly prírubárne, kde spolu s pracoviskami opracovania prírub a lisovníou bolo vytvorené jedno hospodárske stredisko. Jeho prvým vedúcim bol Ing. Ludovít Nemoga. V roku 1976 bolo ďalej rozdelené na lisovňu a výrobu pásov a prírub.

V začiatkoch výroby kovaných pásov sa technológia značne líšila od tej, ktorú pri výrobe používa-

Pohľad do priestorov náradovne.

me v súčasnosti. Zváralo sa klasickými elektródami, používali sa točivé agregáty. Na vŕtanie otvorov u článkov sa používali jednúčelové vyvrtávačky, po vŕtaní sa museli články pretahovať, aby sa dosiahla potrebná presnosť a kvalita povrchu otvorov.

Odvtedy prešla technológia značnými zmenami. Zvára sa na poloautomatických zvaračkách s použitím ochrannej atmosféry, čím sa zvýšila produktivita práce o 400 percent. V skúšobnej prevádzke sú zvarovacie roboty ASEA a PR 32S, ktoré sa osvedčili a v súčasnosti je v štádiu ukončenia automatizovaného výrobného systému zvarovania, kde po prvýkrát budú skupinovo nasadené roboty v našom závode. Zváranie budú zabezpečovať štyri zvarovacie roboty PR 32S a jeden robot PR 32S ich bude ob-

sluhovať. Realizácia tejto úlohy zvýši kapacitu pracoviska, navyše roboty nahradia zdraviu škodlivú prácu.

V súčasnosti v stredisku pracujú tri vyvrtávacie stroje SIG. Ich uplatnením vo výrobe sa na vŕtaní zvýšila produktivita práce o 300 percent a okrem toho odpadla operácia pretahovania. Využívanie týchto strojov znamenalo tiež značné zvýšenie kvality výroby. Pri opracovaní tela článkov staré univerzálne frézy boli nahradené poloautomatickými frézami FGSH 50 a NC frézami FCH 63.

Tepelné opracovanie dielcov sa doposiaľ robilo na troch kaliaciach linkách BEVF 70/5, jednej kaliacej linke BEVF 29/5 a jednej kaliacej linke SIEMENS. S výnimkou linky SIEMENS sú ostatné značne morálne aj fyzicky opotrebované. Práve v

súčasnosti sa do prevádzky spúšťa automatická kalica linka DEGUSSA, ktorá svojimi parametrami plne zabezpečí potreby tepelného spracovania po kvalitatívnej i kvantitatívnej stránke. Navyiac, táto linka má uzavretý cyklus, čo značne prispieje k zlepšeniu životného prostredia a tiež odpadne problém s odvozom toxických odpadov.

Ďalším výrobným programom bola výroba odlievaných pásov do roku 1984. Tieto pásy sa v stredisku zároveň montovali. V januári 1985 bola montáž začlenená do strediska oceliarení a v súčasnosti sa v obrobni a montáži vyrábajú len spojovacie dielce pre tento program.

Tretím výrobným programom strediska je opra-

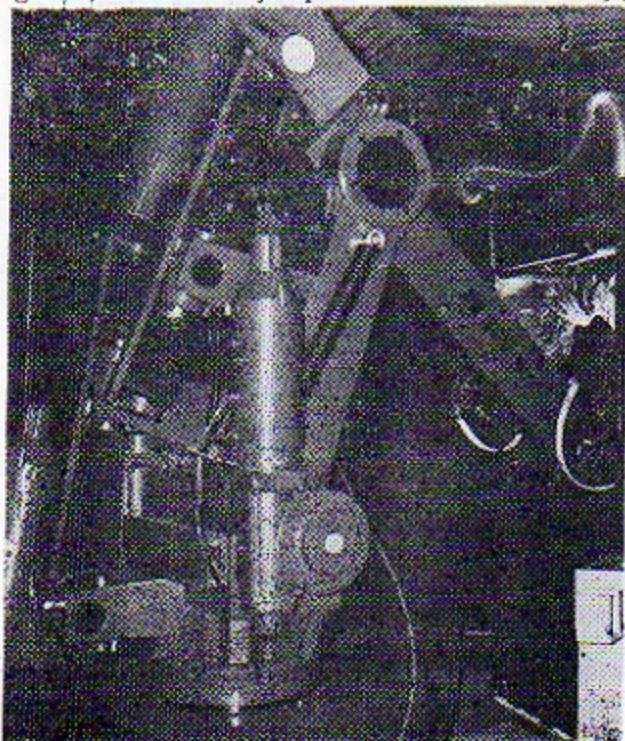
covanie prírub. Ich výroba sa od začiatku bojí s kvalitou strojov. Tento problém je aktuálny aj v súčasnosti, no jestvujú určité náznaky zlepšenia. Projekty liniek na opracovanie prírub, ktoré by mali priniesť podstatné zvýšenie produktivity práce a tiež odstrániť ťažkú a namáhavú prácu ľudí, sú technicky spracované.

Z uvedeného krátkého prehľadu vidieť, že stredisko prešlo od svojho vzniku veľkými zmenami v oblasti technológie výroby. Všetky zmeny pozitívne ovplyvnili výrobný proces z kvalitatívnej i kvantitatívnej stránky. Značná časť technologických zmien prispela tiež k zlepšeniu pracovného prostredia a k odstráneniu fyzicky namáhavej a zdraviu škodlivej práce.

MECHANICKÁ PREVÁDZKA

Mechanická prevádzka po roku 1960 začínala novým výrobným programom — výrobou otočných stolov a pokračovala vo výrobe dvojkotúčových brúsiek typ BL—3 A, BAD—20, BAD—40. Zmodernizovala sa výroba pružinových bucharov „AJAX“ s typovým označením KAP—40 KAP—70, KAP—110. Neskôr tu bola delimitáciou z Vihorlatu Snina presunutá výroba prevodoviek typového označenia UV—2 pre rozmetanie pevného hnojiva. V období 1965 — 1966 došlo v mechanickej prevádzke k značnému obnoveniu parku.

Pomerne úspešná kapitola činnosti mechanickej prevádzky sa ukončila ničivým požiarom v roku 1967. Spolu s mechanicou prevádzkou zhorel aj útvar náradovne, dielňa generálnych opráv a značná časť kováčne. Hneď po požiarí pracovníkov zadelili do viacerých kolektívov, ktorí odišli zabezpečovať výrobu do jednotlivých prevádzok a závodov. Jeden z kolektívov pracoval na učilišti v našom závode, kde pokračoval vo výrobe dvojkotúčových brúsiek BAD—20, BAD—40 a zakrúžkovačiek typ XZ 100/10. Druhý kolektív zabezpečoval výrobu perových bucharov v priestoroch terajšej náradovne. Tretí kolektív odišiel k výrobe brúsiek BL—3 do závodu ZTS Lučenec. Štvrtý kolektív pra-

Zvracací robot PR 32 E.

cníkov začal pracovať vo Vihorlate Snina, kde pokračoval vo výrobe prevodoviek UV-2 a zároveň jeho členovia zaučovali tamojších pracovníkov pre uvedenú výrobu prevodoviek. Ostatní pracovníci začali odstraňovať následky požiaru a pripravovať výstavbu novej mechanickej prevádzky. Týmto sa začala písať jej nová história.

V roku 1970 končí sa výroba v rôznych častiach závodu a ostatných sesterských závodoch a do ešte neukončených hál začína sa presúvať nová výroba ojníc zo ZTS Martin. Do Martina odchádza kolektív pracovníkov na zaučenie. Viedli ich Štefan Pindroch, Stanislav Demko a technolog František Horváth. Po zaučení sa naši pracovníci vrátili spolu s pracovníkmi ZTS Martin, ktorí pomohli odštartovať výrobu ojníc PA-4, DR 170/20, BVD-40 a ojnice pre výrobu špeciálnej techniky.

V nových priestoroch mechanickej prevádzky sa začala výroba článkov na koľajové pásy a ich montáž. V priebehu roku 1971 sme dokončili výstavbu mechanickej prevádzky a stabilizáciu výroby. Treba spomenúť, že veľký podiel na urýchlení výstavby a obnovení výroby mal vedúci Vendelín Žila a Ernest Liba, majster stavebnej skupiny.

V roku 1977 sa výroba článkov a montáž koľajových pásov presťahovala do priestorov novej prírubárne. Ešte v tomto roku došlo k delimitácii výroby prevodov LKT 80 z odlú-

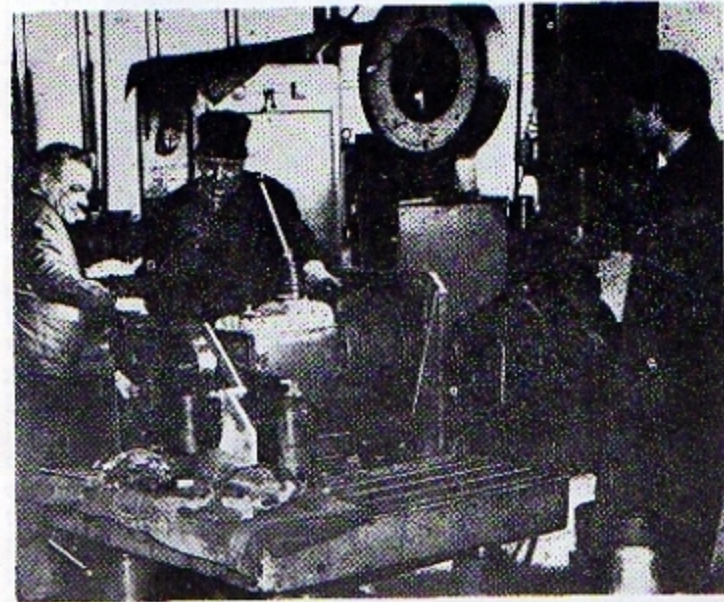
čenej prevádzky Gelnica. V roku 1982 sme výrobu LKT 80 inovovali na LKT 81. Výroba týchto prevodov a ojníc je v súčasnosti nosným programom mechanickej prevádzky.

Kolektív mechanickej prevádzky pravidelne plní výrobné úlohy pod vedením III. ZO KSS. Jej predsedami boli súdruhovia František Grega, Rudolf Schlosser, Imrich Petřík a v súčasnosti je ním Milan Slovinský.

ZO ROH má 100-percentnú členskú základňu, ktorá sa podieľala na dosahovaní dobrých výsledkov prevádzky počas uplynulých rokov. Pracovala pod vedením predsedov Stanislava Šustríka a Rudolfa Vyroška. Prínosom pre činnosť mechanickej prevádzky boli aj organizácie ZČSSP a SZM. Veľká časť ich členov sa zapojila do súťaže v hnutí BSP. V mechanickej prevádzke

ako prvá vznikla brigáda pod vedením Jána Kuchtu. Teraz v mechanickej prevádzke pracuje desať brigád socialistickej práce, z toho jedna zlatá, ktorú vedie Ján Kuchta, jedna strieborná pod vedením Imricha Friča a po odchode na dôchodok pod vedením Rudolfa Vyroška. Šesť bronzových brigád vedú Miroslav Nalevanko, Miroslav Dorko, Zoltán Kasanický, Jozef Sakáč, Ladislav Boho a Michal Macejko. Dva kolektívy pod vedením Anny Liptákovskej a Štefana Lietavu súťažia o bronzové odznaky.

Za roky 1960 — 1985 viedli kolektív mechanickej prevádzky súdruhovia Štefan Kašický, Ing. Eudovít Nemoga, Ing. Jozef Šťastný, Jozef Šebestyen, Vendelín Žila, Adolf Schönwiesner, Emil Danko, Ing. Dušan Macejko, Rudolf Schlosser a J. Šuca.

Po ukončení montáže prevodoviek sa vykonávajú funkčné skúšky.

UVEDOMELÝ PREDVOJ ROBOTNÍCKEJ TRIEDY

Život v podniku, v každom závode a pracovisku je odrazom života celej našej spoločnosti. Centrom politického života sú závodné organizácie KSČ. Ich hlavnými článkami sú základné organizácie strany, ktoré predstavujú predvoj robotníckej triedy a všetkých pracujúcich. Vytvárajú v spolupráci s vedením závodu a spoločenským organizáciami podmienky pre plnenie náročných úloh, ktoré pred pracovné kolektívy závodu vytyčujú zjazdy KSČ. Stranícka organizácia v závode plní poslanie Komunistickej strany Československa — byť politickým vodcom robotníckej triedy a pracujúcich mas, byť ich vychovávateľom a organizátorom v boji za socializmus a komunizmus.

Cez vedúcu úlohu v spoločnosti realizujú stranícke organizácie v závode všetku svoju činnosť. V centre ich pozornosti je vedenie členov k príkladnému a obetavému plneniu úloh, k rozvoju pracovnej iniciatívy a politickej angažovanosti tak, aby ich osobný príklad ukazoval cestu ostatným členom pracovného kolektívu.

Stranícke organizácie v závode nie sú uzavretými organizáciami. Najmä v posledných rokoch prijímajú do svojich radov „mladú krv“ z radov členov SZM a ostatných pracujúcich, čím dochádza k upevňovaniu robotníckeho jadra strany. V súčasnosti tvoria mladí ľudia do 30 rokov 23 percent členstva. V jednotlivých základných organizáciách zastávajú mladí ľudia popredné miesto, rovnako aj v hospodárskych funkciách a spoločenských organizáciách v závode. Ich výchovu závodná organizácia KSS zabezpečuje prostredníctvom vlastného kabinetu politickej výchovy, čím zvyšuje ich politickú uvedomenosť a schopnosť pracovať pre vec socializmu.

Kabinet politickej výchovy bude v učebnom roku 1985/86 zabezpečovať výuku v dvadsiatich útvaroch straníckeho vzdelávania s 531 poslucháčmi, z toho je 38 kandidátov KSČ. Nový ročník začne ideologickou konferenciou koncom septembra toho roku, na ktorej komunisti nášho závodu zhodnotia dobré výsledky ideologickej práce a príjmu úlohy pre budúce obdobie.

V tomto roku sa aktivizuje činnosť agitačných kolektívov a agitačných skupín, ktoré sú vytvorené pri každej ZO KSS. Pretože pôsobia priamo v pracovných kolektívoch, zvyšuje sa politické uvedomenie pracujúcich nášho závodu.

Tento rok je bohatý na významné udalosti. Na dôstojnej úrovni boli zorganizované akcie a podujatia na počesť 40. výročia oslobodenia Československa Sovietskou armádou. Tieto aj ďalšie oslavy svedčia o skutočnosti, že masovo-politická práca v závode a obci je na dobrej úrovni.

V súčasnej dobe celozávodný výbor a základné organizácie KSS realizujú závery XV. zasadania ÚV KSČ. Koncom roka sa budú vo všetkých základných organizáciách konať výročné členské schôdze a potom celozávodná konferencia strany. Predzjazdové obdobie je tradične spojené so zvýšeným pracovným úsilím komunistov a všetkých pracujúcich závodu. Ich najkrajším pozdravom XVII. zjazdu bude svedomite odvedená práca.

REVOLUČNÉ ODBOROVÉ HNUTIE NAJMASOVEJŠIA ORGANIZÁCIA

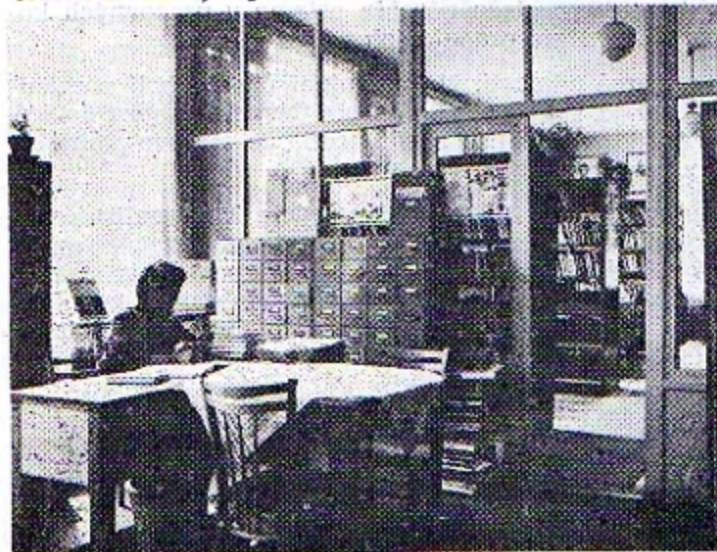
Organizovaná a systematická práca Revolučného odborového hnutia v Prakovciach sa datuje od 17. mája 1914. Medzi zakladateľov odborovej organizácie patrili súdruh Hell, ktorý do Prakoviec prišiel z Budapešti. Ďalší zakladatelia boli Ján Pindroch (Bakoš), Ondrej Lipták, Ján Štefanko, Palenič a ďalší. V priebehu rokov 1920—1945 sa v análoch spomínajú mená členov ROH — funkcionárov, ako napríklad Šimon Pindroch, Ján Grega, Pavol Tomlein, Anton Sakáč, Július Vaškovič, Anton Žoldák, Ján Sadvar, Jakub Pindroch, Vojtech Klekner, Štefan Leško, Konštantín Žoldák a ďalší. Po oslobodení ČSR až doposiaľ medzi aktívnych funkcionárov, ktorí sa zaslúžili o rozvoj a postave-

nie odborov, patrili súdruhovia Augustín Vladovič, Karol Ružička, Ján Kašický, Ján Grega ml., Ján Pindroch, Ján Kašický, Pavol Leško, Ján Dražna, Štefan Bučko, Michal Ganz, Adolf Schönwiesner a ďalší.

Za sedemdesiatjednorôčné obdobie má Revolučné odborové hnutie v našom závode za sebou veľa usilovnej a úspešnej práce. Je našou najmasovejšou organizáciou. V súčasnosti združuje 2 500 odborárov včítane 250 dôchodcov. Z nich v rôznych odborárskych funkciách pracuje 370 členov. Sedemnástčlenný závodný výbor ROH riadi prácu 13 dielenských výborov ROH a 100 odborových úsekov. Vysoká organizovanosť našich pracujúcich v ROH vytvára dobré podmienky

pre realizáciu hospodárskych a sociálnych úloh. Dosiahnutými výsledkami sa odborová organizácia nášho závodu zaraďuje na popredné miesto v rámci okresu. S plnou vážnosťou a zodpovednosťou prístupuje k úlohám plánu i k sociálnej starostlivosti o pracujúcich. Na dobrej úrovni sa rozvíja socialistická súťaž a rôzne formy pracovnej iniciatívy. Je to výsledok úzkej spolupráce orgánov a organizácií ROH a hospodárskeho vedenia závodu. Významnou mierou sa na odborárskej práci podieľajú i komisie ZV ROH. Pre plnenie úloh prijímajú členovia ROH plán aktivity, ktorý je rozpracovaný pre jednotlivé DV ROH a komisie. Ťažiskom práce je 100 odborových úsekov, ktoré sú tiež miestom politickej a odborovej výchovy pri rozvíjaní pracovnej iniciatívy.

Závodný výbor rieši a realizuje pripomienky pracujúcich. Zabezpečuje liečebnú a rekreačnú starostlivosť, pioniersku rekreáciu, akcie pre dôchodcov, rôzne spoločenské, výchovné a športové podujatia, propaguje nové pokrokové metódy práce a ich zovšeobecnenie na pracoviskách závodu. Svojou organizačnou a riadiacou prácou prispieva k dosiahnutiu vytýčených cieľov v sociálno-ekonomickom rozvoji našej spoločnosti.

Interiér knižnice ZK RH.

MLADÍ ĽUDIA AKTÍVNE

Po vzniku SZM na pevných základoch bývalého ČSM, ktoré sa datuje k výročiu oslobodenia, sa začal odkrývať nový priestor pre uplatnenie a sebarealizáciu každého mladého človeka aj v našom závode. Hnutie mládeže v závode sa neustále zlepšuje. Mladí ľudia sa aktívne zapájajú do plnenia plánovaných úloh i do rôznych foriem socialistickeho súťaženia. Medzi zväzákmi sa rozvíja hnutie brigád socialistickej práce, v súčasnom období registrujeme 7 mládežníckych pracovných kolektívov, v ktorých pracuje 93 zväzákov. Mladí ľudia sú aktívni aj v podávaní zlepšovacích návrhov a uplatňujú rôzne pokrokové metódy práce, ako napríklad Basovovu metódu. Zväzáci sa iniciatívne zapájajú do súťaží ZENIT, kde dosahujú dobré výsledky.

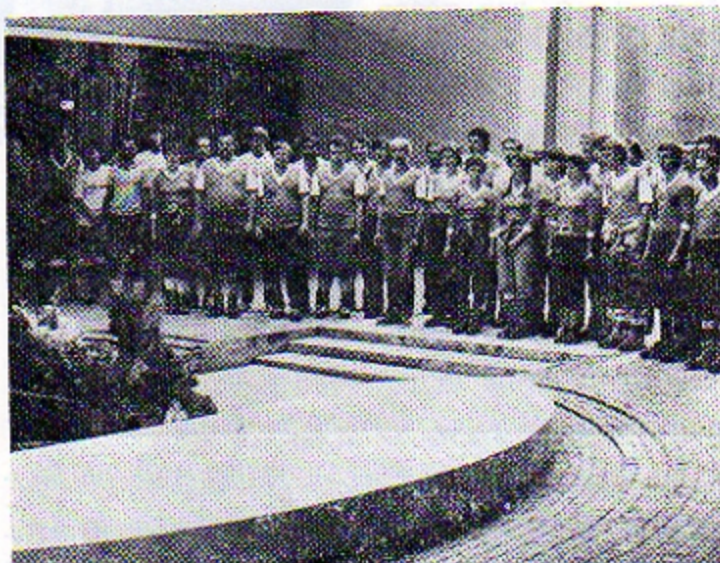
Popri plnení hospodárskych úloh venuje CZV SZM pozornosť i politickému vzdelávaniu, kultúrnej a športovej činnosti. Organizuje rôzne dobrovoľné brigády pri skrášovaní životného i pracov-

ného prostredia, zapája sa i do zberových prác v poľnohospodárstve.

Celozávodná organizácia SZM dosahuje veľmi dobré výsledky i v akciách poriadaných OV SZM, ako sklená sobota, čistenie vodných tokov, mierový pochod mládeže a podobne. Nadriadené orgány prácu organizácie SZM v závode viackrát morálne ocenili vyššími zväzáckymi vyznamenaniami. Ide predovšetkým o Štít šiestej päťročnice I.

stupňa udelený SÚV SZM, Zápis do Knihy pracovných činov mládeže OV SZM za pracovnú aktivitu, striebornú a bronzovú plaketu Strom života za starostlivosť o prírodu udelenú SÚV SZM.

V tomto roku si pripomíname 15. výročie opätovného zjednotenia mládežníckej organizácie. Za tieto roky dosiahol SZM pekné výsledky a nás môže iba tešiť, že k nim podstatnou mierou prispela i naša CZO SZM.

Zväzáci zo ZTS Prakovce pripravili pri príležitosti 40. výročia SNP pochod Prakovce — Banská Bystrica. Na snímke jeho účastníci pri jednom z pamätníkov.

výročiam, ďalej pomoc závodu ZŤS Prakovce pri zbere železného šrotu a príprave lieskových násad, zbere druhotných surovín — papiera a textílu, pomoc poľnohospodárstvu pri zbere krmovín a v mieste bydliska pri zabezpečovaní plnenia volebného programu.

Naša organizácia k 35. výročiu SNP umiestnila tri pamätné tabule na pamätné miesta, kde pôsobil partizánsky štáb pod velením majora Červenej armády A. M. Sadilenku. K týmto pamätným tabuľam každý rok vedie pochod vďaka spojený s kladením vencov za účasti mládeže a občanov Prakoviec. Od roku 1968 z našich radov odišli do iných organizácií štyria členovia a 17 členov zomrelo. Prácu medzi nami 14 partizánov, štyria príslušníci I. ČA na Slovensku, jedenásť príslušníkov I. Československého armádneho zboru v ZSSR, jeden prísluš-

Pamätná tabuľa na chate na Hanáckom, kde istý čas sídlil partizánsky štáb mjr. ČA A. M. Sadilenku.

ník Maďarskej ČA, traja pomocníci partizánov a trinásť pozostalých po príslušníkoch odboja.

Organizácia úzko spolupracuje s ostatnými organizáciami NF, najmä so ZO Zväzarmu, ZK ROH, SZM, SZŽ, ZČSSP, SOU pri príprave rôznych podujatí

pri významných výročiach v rámci obce a závodu.

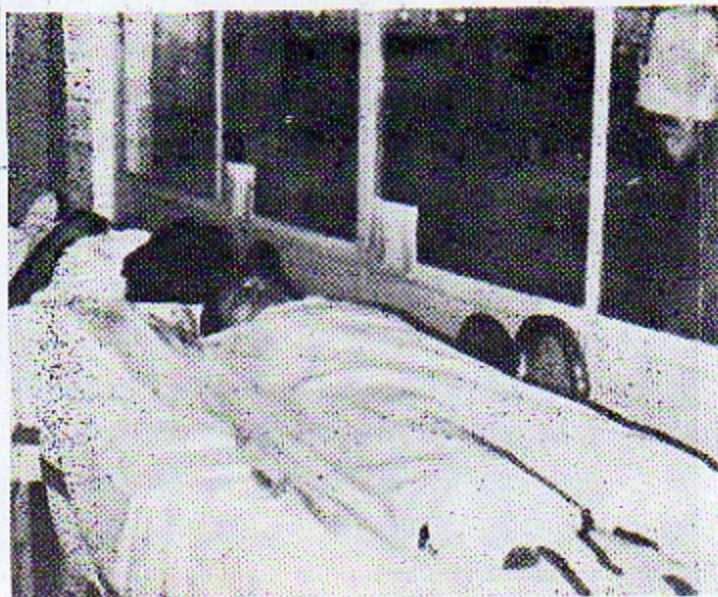
Vlani sme pripravili dôstojné oslavy 40. výročia SNP a tohto roku 40. výročia oslobodenia našej vlasti slávnou Sovietskou armádou.

S HUMANITOU V NÁZVE

Základná organizácia ČSČK má 280-člennú základňu. Jej predsedníčkou je Anna Kóňová — vedúca Územných detských jaslí. Funkciu tajomníčky zastáva Marta Klímašová — závodná archivárka ZŤS Prakovce. Práca ZO ČSČK je plodná a všestranná, má významný politickospoločenský dosah a je prínosom pre celú našu spoločnosť. Základom našej práce je plán hlavných úloh a kalendárny plán práce.

Medzi najčastejšie akcie, ktoré už viac rokov v našej obci zabezpečujeme sú napríklad návštevy v Dome opatrovateľskej služby pri rôznych významných udalostiach, ako je uvítanie Nového roka, MDŽ, Deň kvetov a podobne. Navštevujeme staré členky a prestarých občanov pri rôznych životných jubileách. Zabezpečujeme zdravotnú službu na rozličných podujatiach dobrovoľnými sestrami. Ich vedúcou je Anna Vol-

fová. Máme zdravotnú hliadku mladých, ktorú vedie Eleonóra Matúšová. Navštevujeme cigánske rodiny, narušené rodiny a robíme aj hygienické kontroly v predajniach. Ročne pripravujeme štyri prednášky so zdravotníckou tematikou pre občanov Prakoviec. Zbierame šrot na sídlisku SNP a v obci. Dvakrát ročne organizujeme kultúrne podujatia — tanečné zábavy, na ktorých sa nefajčí. Medzi vydarené podujatia na-

Dobrovoľní darcovia krvi pri odbere v transfúznej stanici NsP Gelnica.

šej základnej organizácie patrí organizovanie bezpríspevkového darčovstva krvi, ktoré potvrdzuje vysoké uvedomenie jednotlivých darcov. Evidujeme 168 darcov, z nich deväťnásť bolo za túto ľudskú činnosť morálne ocene-

ných bronzovou Jánskeho plaketskou. Štyria darcovia sú držiteľmi striebornej Jánskeho plakety. K dobrej propagácii akcie poslúžil aktív darcov, ktorý sme vlni v spolupráci so ZO KSS, vedením závodu, ZV ROH a CZV SZM pri-

pravili v pionierskom tábore Ružín. Rozhodujúci podiel na získavaní nových darcov má Magda Mamráková, ktorá dostala čestné uznanie vzornej náborčičky v okrese. Členovia ZO ČSČK sa podieľajú aj na ostatných akciách usporiadaných spoločenskými organizáciami NF. Sušia seno, zbierajú liečivé rastliny, pomáhajú pri zbere zemiakov, zbere skla, zúčastujú sa na skrášovaní životného prostredia, na rôznych súťažiach a oslavách. Pripravujú tiež tematické zájazdy. Na počesť zjazdu ČSČK urobili o svojej činnosti v ZK ROH výstavku. Dostali ďakovný list z ÚV ČSČK za vzhľadnú vývesnú skrinku. Aj okresné orgány ocenili ich aktivitu rôznymi význameniami. V súťaži základných organizácií obsadili v okrese prvé miesto. Zapojili sa aj do Medzinárodnej štafety vlasteneckých a internacionálnych činov Pamäť.

ZRUČNOSŤ ŽIEN KRÁSE ŽIVOTA

Hnutie československých žien sa stalo významným spoločenským dňaním a pod vedením KSC zohráva významnú úlohu pri rozvíjaní politickej a pracovnej aktivity našich žien a pri upevňovaní socialistického charakteru rodiny.

Jednou z hlavných úloh našej organizácie v súčasnosti je zvyšovať vplyv na ekonomické myslenie a konanie všetkých žien. Môžeme s plnou zodpo-

vednosťou konštatovať, že organizácia SZŽ má značný vplyv na ženy, na ich vzťah k plneniu pracovných povinností, na ich prístup k úlohám a problémom, na zapájanie sa do pracovnej aktivity a rôznych foriem socialistického súťaženia.

Organizácia SZŽ v Prakovciach s počtom 248 členiek patrí medzi najväčšie v okrese. Zastávajú rôzne funkcie v spoločenských organizáciách

NF, v okresných i krajských orgánoch, zodpovedné funkcie na svojich pracoviskách, sú vedúce a členky BSP, mnohé z nich sú držiteľkami čestných bronzových, strieborných a zlatých odznakov BSP, ktoré získali na základe dôsledných plnení pracovných povinností a prijatých socialistických záväzkov. V závode pracuje 22 ženských kolektívov BSP s počtom 259 členiek. Niektoré z nich prebrali pa-

tronát nad pionierskymi oddielmi v ZŠ Prakovce, kolektív zlatej BSP zo všeobecnej učtárne má patronát nad BSP z vývojovej dielne. Takto by sme mohli menovať rad ďalších ženských kolektívov, ktoré majú značný podiel na plnení plánovaných úloh závodu.

V ZO SZŽ pracujú aj ženy z rôznych odvetví národného hospodárstva — školstva, zdravotníctva a služieb, kde si vzorne plnia svoje pracovné povinnosti.

Činnosť základnej organizácie SZŽ riadi 14-členný výbor a trojčlenná revízná komisia. Vychádzajú z plánu práce obsahujúceho rozpracované opatrenia vyšších zväzových i straníckych orgánov.

V podmienkach ZO SZŽ zabezpečujeme vnútrozväzové vzdelávanie členiek diferencovaným prístupom vzhľadom ku skúsenostiam, vedomostiam a veku členiek. Využívame k tomu účasť členiek na poriadanych kurzoch. Najväčší záujem je o kurz šitia, ktorý poriadame každý rok. Na slávnostnom ukončení kurzu šitia organizujeme prehliadku ušitých odevov. Pripravujeme aj kurzy pečenia, studených mäs, makrame, zhotovovania gobelínov, vyšívania a podobne. Z kurzov ručných prác pripravujeme výstavy pod názvom „Krása života“. V zimných mesiacoch poriadame preteky na lyžiach pre ženy a dievčatá pod názvom „Prakovská biela stopa“.

Pri príležitosti MDŽ pripravujeme každoročne

Výstavka cukrárskych výrobkov.

slávnostnú členskú schôdzu, na ktorej vyhlasujeme vždy nový ročník súťaže o „Najkrajšie okno — balkón — záhradku — okolie“, ktorú vyhodnocujeme a odmeňujeme na členskej schôdzi v jesennom období. Na slávnostnej schôdzi si pripomíname okružle jubileá starších členiek organizácie odovzdaním hodnotnej knihy alebo kvetov. Zabezpečujeme účasť členiek na oslavách 1. a 9. mája, na mierových slávnostiach spojených s oslavami MDD, kde pripravujeme a odovzdávame balíčky pre deti zamestnancov závodu. Každoročne poriadame tematické zájazdy za krásami našej vlasti a po pamätných miestach oslobodzovania nášho územia spod jarma fašizmu.

Členky SZŽ pomáhajú PO SZM v ZŠ s vedením rôznych krúžkov a k 35. výročiu založenia pionierskej organizácie sme prispeli na činnosť pionierov čiastkou 300 Kčs, ktorú sme získali napečením a odpredajom cukroviniek na oslavách MDD. Pre deti materských škôl a základnej školy každoročne pripravujeme v závere roka „Slávnosť pod stromčekom“, kde malí, oblečení v rozprávkových kostýmoch súťažia v zábavných disciplínach. Občerstvenie im sami pripravujeme.

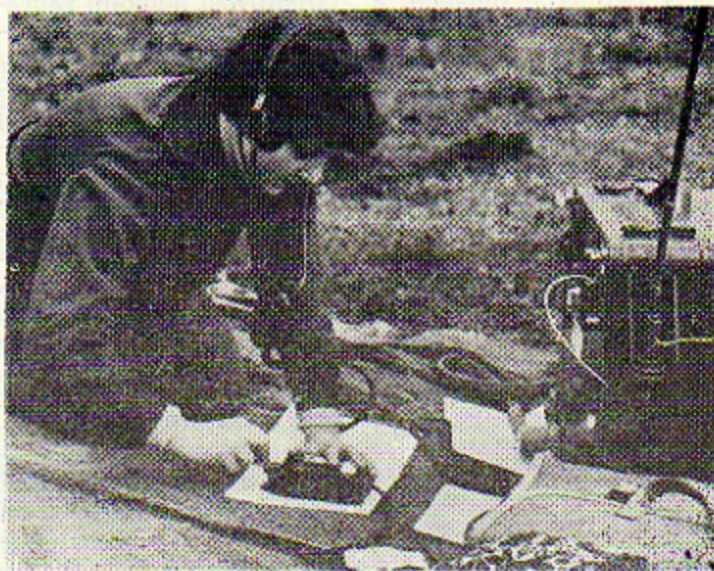
Spomenuli sme iba časť poriadanych akcií v ZO SZŽ. Snažíme sa ich vždy uskutočňovať v spolupráci s ostatnými spoločenskými organizáciami SZPB, Zväzom, ZK ROH a komisiou žien pri ZV ROH ZŠ Prakovce.

TITULY ČLENOM ZVÄZARMU

Základná organizácia Zväzarmu pri ZTS Prakovce so svojimi 428 členmi od sedemdesiatych rokov vykonáva branno-športovú činnosť v piatich odbornostiach, a to v rádioamatérstve, strelectve, kynológii, automotoklube a Klub dôstojníkov a práporčíkov v zálohe. Najpozoruhodnejšie vnútroštátne a medzinárodné výsledky dosiahla organizácia v rádioamatérstve, kde jej členovia získali tituly majster SSR a ČSSR. Ide o Mílana Lešku ml., Petra Dybu, Margitu Komorovú, Jozefa Krupára a Ľubku Gordanovú, ktorí boli súčasne i reprezentanti ČSSR.

V náročnej streleckej súťaži slovenskej ligy dobré výsledky niekoľko rokov podávali strelci Vladimír Kirschner a Vladimír Rostaš, ktorí sa umiestňovali v prvej desiatke na Slovensku.

Práca a činnosť kynoló-

Margita Komorová (Belušková) pri vysielaní.

gie bola zameraná na výcvik psov služobných plemien, v ktorom sa v okrese zaraďujeme na popredné miesta.

Činnosť automotoklubu sa orientuje na údržbu o opravu motorových vozidiel a súťaže v autokrose, motokárach a prípravu

mládeže na súťaže v motokrose pod vedením trénera Jána Bodnára.

Na prípravu brancov je zameraná práca v Klube dôstojníkov a práporčíkov v zálohe. Stredisku brancov bol udelený titul: „Vzorné stredisko brancov“.

DOBŘÍ V PREVENCIÍ, VÝBORNÍ PRI LIKVIDÁCIÍ POŽIAROV

V tomto roku si pripomíname 60. výročie vzniku organizovanej požiarnej ochrany v Prakovciach. Treba poznamenať, že požiarňa ochrana ako taká existovala dávno pred spomínaným dátumom. Dôkazom toho bolo, že majiteľa závodu vlastnili na ten čas už dosť vyspelú i keď iba ručnú

techniku a požiarnikmi boli samotní robotníci.

Základnou činnosťou organizácie je prevencia. Dôkazom dobrej práce v tejto oblasti je, že v miestnom meradle sa už roky nevyskytli žiadne požiare. Význačnú starostlivosť výbor ZO ZPO sústavne venuje školeniu a výcviku požiarnych družstiev. Vý-

sledkom toho je vysoká úroveň a ich akcieschopnosť v represívnom zásahu a záchrane hodnôt. Nezanedbáva sa ani výchova mladých požiarníkov — pionierov.

Za hodnotené obdobie (60 rokov) sa v Prakovciach vyskytlo len šesť vážnych požiarov, ktorým padli za obeť obytné bu-

dovy. Viac represívnych zásahov poskytli požiarnici v okolitých obciach, a to dvadsaťkrát. Boli to Helcmanovce, JRD Mníšek nad Hnilcom, Gelnica, Margecany, Kaľava, Švedlár i ďalšie obce. Hodno spomenúť závažný požiar v úpravni rudy ŽB Smolník, kde prakovskí požiarnici veľmi účinne zasiahli a za spolupráce platich požiarnych zborov požiar likvidovali.

Požiarnici sa zapojili aj do likvidácie požiarov v závode, ktoré vznikli pri poruchách technologického zariadenia. 9. septembra 1987 o 22.50 h vznikol z dosiaľ nezistených príčin v strojárskom závode katastrofálny požiar, ktorý v pomerne krátkom čase zasiahol vtedajšie prevádzky, celú dolnú časť závodu. Tento požiar sa našim požiarnikom nepodarilo v zárodku zhasiť. Šírila sa po odkvapových žlaboch, po ktorých horiaci asfalt tiekol a postupne zapáľoval lepenku a drevenú strechu. Naš požiarny zbor veľmi rýchlo nastúpil na jeho loka-

lizovanie. Žiaľ, ani pomerne kvalitná technika a pohotovosť nemohli zabrániť šíreniu požiaru. Na pomoc prišli požiarné zbory z okolitých obcí, ale aj požiarné útvary zo Sp. Novej Vsi, Popradu, Prešova, Michaloviec a Košíc. Najúčinnšie zasiahol požiarny útvar z Košíc, ktorý mal k dispozícii najvysoknejšiu techniku. K úplnej likvidácii požiaru došlo až 10. septembra o 18. hod. večer.

Ďalšia živelná pohroma, ktorá postihla dňa 22. októbra 1974 závod a čiastočne aj obec, bola veľká povodeň. Hladina Hnilca stúpila na úroveň najvyššiu za posledných 100 rokov. Naš požiarny zbor sa v plnom nasadení zapojil do záchranných prác. Jeho členovia pracovali prevažne v závode pri demontáži kompresorov, vyčerpávaní vody v zaplavených priestoroch a pri stavaní hrádzí. Povodeň prerušila prácu v celom závode na 24 hodín. Príslušníci požiarného zboru v prevažnej miere likvidovali aj lesné požiare.

Družstvo požiarnikov pri jednom z cvičení.

Treba sa zmieniť o stave členstva ZO ZPO v Prakovciach. Pri založení dobrovoľného požiarného zboru v roku 1925 stálo 25 členov. V roku 1938 došlo k vytvoreniu spoločného dobrovoľného zboru pre závod i obec s názvom Kombinovaný továrenský a dobrovoľný hasičský zbor v Prakovciach so zvýšeným stavom členstva 42. Po oslobodení nastal príliv mužov a žien do požiarnej ochrany, takže v roku 1955 celkový počet členov bol 142, z toho 20 žien. V ďalšom období, až dodnes sa stav členstva pohybuje okolo 70—80. Členskú základňu od založenia požiarného zboru tvorili z 95 percent robotníci. Po katastrofálnom požiari vedenie závodu pristúpilo v roku 1968 k vytvoreniu závodného požiarného zboru, ktorý dnes pozostáva z dvanástich členov a zabezpečuje ochranu objektov a prevenciu závodných bytov.

Záslužnú prácu členov našej ZO ZPO vysoko hodnotí i naša socialistická spoločnosť. Prezident republiky a nadriadené zväzové orgány prepožičali organizácii a členom viaceré vyznamenania.

Plnenie náročných úloh v boji proti živelným pohromám a vynikajúce úspechy mohli byť dosiahnuté len vďaka cieľavedomej práci všetkých aktívnych členov našej organizácie, ktorú viedli alebo pomáhali viesť František Andraško, Jozef Hupka, Ondrej Mackovjak, Jozef Prusák, Ľudvik Kalafus a ďalší členovia výboru.

ŠPORTOM K ZDRAVIU

Začiatky organizovaného športu v našej obci registrujeme približne od dvadsiatych rokov nášho storočia, kedy sa občania Prakoviec prvýkrát zoznámili s futbalom. V roku 1923 sa odohral prvý oficiálny zápas medzi mužstvami Gelnice a Prakoviec. V rokoch 1920 — 1945 sa okrem futbalu obyvateľia Prakoviec, hlavne príslušníci vládnucej spoločenskej triedy, venovali aj iným športom — tenisu a volejbalu. Išlo však o neorganizovanú športovú činnosť.

Oslobením Československa Sovietskou armádou v roku 1945 a vyhlásením Košického vládneho programu došlo i ku zmenám v oblasti telesnej výchovy. Vo februári 1947 začal svoju činnosť v Prakovciach „Športový klub Spojených oceľární“, ktorý registroval futbalový, basketbalový a stolnotenisový oddiel. V tomto období tu nezaznamenávali výraznejšie úspechy. Súťaž neopresahovali rámec okresu.

Vznikom ČSZTV v roku 1957 nastal vzrast športovej činnosti už v Telovýchovnej jednote Spartak Prakovce. V období rokov 1957 — 1985 rozvíjala sa činnosť vo futbalovom, volejbalovom, hokejovom, šachovom, stolnotenisovom, lyžiarskom oddieli, odbore ZRTV a turistiky. Oddiely účinkovali väčšinou v krajských súťažiach. Najlepšie výsledky dosahoval futbalový oddiel, ktorý bol v rokoch 1963—

1975 účastníkom divízie a v roku 1964 bojoval o postup do II. futbalovej ligy.

V tomto roku má Telovýchovná jednota Strojár Prakovce 580 členov. Má päť oddielov a dva odbory

(ZRTV a turistiky). Vo futbalovom oddieli je päť mužstiev: A-mužstvo, účastník krajského majstrovstva Vsl. kraja, B-mužstvo, účastník II. triedy okresného majstrov-

Doposiaľ naše najúspešnejšie futbalové mužstvo, ktoré v šesťdesiatych rokoch aspirovalo na postup do II. ligy.

Naše ženy počas vystúpenia na miestnej spartakiáde v Prakovciach v tomto roku.

stva, starší dorast I. trieda KM, mladší dorast a žiaci, KM Vsl. kraja. V ďalších oddieloch: šachovom A-mužstvo, KM Vsl. kraja, B-mužstvo, OM II. tr., volejbalovom — muži OM, stolnotenisevom — muži a žiaci OM. Členovia

lyžiarskeho oddielu sa zapájajú do súťaží jednotlivcov v rámci okresu a kraja v zjazdových a bežec-kých disciplínach.

Oddiely a odbory okrem súťaží riadených OV a KV ČSZTV zabezpečujú vyžitie pracujúcich závodu

ZŤS v Prakovciach usporadúvaním športových a turistických akcií v priebehu celého roku, a tým prispievajú k aktívnemu rozvoju masovej telesnej výchovy v obci.

STÁNOK FORMOVANIA ČLOVEKA

Chvíle oddychu po práci si dnes už nevieme predstaviť bez aktívneho odpočinku. Príležitosť k tomu nám núka naše kultúrne zariadenie — Závodný klub ROH.

Závodný klub ROH bol otvorený v roku 1959, no kultúrny život v Prakovciach pulzoval už roky predtým. Popri pracovných úspechoch po oslobodení nemenej výrazne sa prejavili úspechy i v oblasti kultúrneho života prakovských strojárů. Keďže pred oslobodením miestom stretávania sa bola väčšinou krčma, teraz sa prakovská mládež má možnosť zapájať do širokej kultúrnej činnosti, najmä v rámci záujmovo-umeleckej činnosti, ako je to podrobne rozvedené v knihe „200 rokov závodu Prakovce“.

Po otvorení Závodného klubu ROH začala sa oblasť činností postupne rozširovať, až dosiahla súčasných päť oblastí kultúrno-výchovnej práce.

Masovo-politická práca

V tejto oblasti pravidelne zabezpečujeme všetky oslavy štátnych sviatkov, štátno-politických výročí a pamätných dní. V poslednom období značne stúpila úroveň názornej agitácie a propagácie, ako i ekonomickej propagandy a agitácie.

Mimeškolské vzdelávanie pracujúcich a mládeže, práca s knihou

Na tomto úseku výchovnej a osvetovej činnosti sme začali pripravovať cykly prednášok o vedeckom svetovom

názore, osobitne pre mládež, ďalej samostatné odborné prednášky a iné. Postupne sa táto oblasť práce rozširovala, nadviazali sa úzke kontakty s materskou školou, základnou školou a odborným učilištom. Je tu potrebné spomenúť rozličné kurzy pečenia, varenia, strihov, výučba cudzích jazykov a podobne, ako i malú spoločenskú akadémiu pre žiakov SOU-s.

Mimoriadnu pozornosť venujeme závodnej odborárskej knižnici, ktorá v súčasnosti má takmer 13 tisíc zväzkov kníh (v hodnote 220 tisíc Kčs) s ročnou výpožičkou 24 500 kníh, (z toho 2640 zväzkov politickej literatúry) pri 852 stálych čitateľoch: ročne s dosiahnutým výsledkom 7,4 zväzkov na obyvateľa obce Prakovce.

Úspešne sa realizujú rozprávkové dopoludnia pre najmenších a uskutočnili sa besedy so slovenskými spisovateľmi Milanom Lajčiakom, Jozefom Horákom, Kristou Bendovou, Pavlom Horovom a Rudom Móricom. Závodná odborová knižnica pod vedením Anny Kóňovej získala viacero uznaní, ocenení a vyznamenaní, z ktorých najvyššie je Vzorná ľudová knižnica.

Estetická výchova a rozvoj ZUČ

Táto činnosť tvorí náročnú a podstatnú oblasť práce ZK ROH. Sústreďuje oblasť aktívneho kultúrneho vyžitia pracujúcich závodu, občanov obce, mládeže a detí, čiastočne i pasívneho kultúrneho vyžitia (profesionálne súbory). V našom ZK ROH od jeho otvorenia vystúpili takmer všetky popred-

Jeden z kolektívov ZUČ, ktoré pôsobia v ZK ROH.

Vystúpenie súboru Prakovčan.

Večerný koncert vážnej hudby v ZK ROH.

né speváčky a speváci populárnej piesne so svojimi hudobnými skupinami. Mimoriadnu pozornosť venujeme súborom zo zahraničia. Osobitnou kapitolou bolo a je vystupovanie DJZ z Prešova, ktoré malo podstatný vplyv na kultúrnu a estetickú výchovu nášho diváka.

Okrem pasívneho kultúrneho využitia najväčšiu pozornosť venuje ZK ROH aktívnemu kultúrnemu využitiu v zmysle výchovnej úlohy „nielen konzument, ale i tvorca, spoluautor kultúrneho využitia“. V súčasnosti pracuje v ZK ROH 16 súborov a krúžkov s celkovým počtom vyše 300 pracujúcich závodníkov, občanov obce, mládeže a detí.

Divadelný súbor sa prezentoval v Červenom kútiku ZV ROH a úspešne pracoval i naďalej v ZK ROH. Vyvrcholenie činnosti dosiahol tento súbor hrou „Maľovaná lopta“ v réžii Pavla Škerdiaka, keď po víťazstve v celoslovenskej súťaži bol i účastníkom 33. Jiráskovho Hronova (1963). Potom po odchode režisérov i protagonistov súbor na veľkú škodu zanikol.

Súbor piesní a tancov PRAKOVČAN pôvodne súbor „Jánošík“, pretrval dodnes a tohto roku oslávil 30 rokov svojho trvania. Za túto dobu pripravil sedem celovečerných premiér a získal rad uznání a ocenení — v roku 1971 „Cenu ONV v Spišskej Novej Vsi za rozvoj kultúry“ a potom „Bielu medailu“ v plnení aktivity ZUČ po XV. zjazde KSC.

Malé javiskové formy PRAKO vznikli pod vedením Olgy Filipkovej v roku 1970. Prácou tohto súboru sa vyplňuje medzera v oblasti umeleckého slova. Súbor sa postupne rozrastal a utvoril sa tri jeho zložky: tanečná, hudobná a hovorené slovo. Za choreografie tancov „Ohníky“, „Karneval“ a „Upratovanie“ získal uznania a prvenstvá v súťaži. MJF boli pravidelným účastníkom súťaží odborového zväzu „kovopriemyslu“, kde sa každoročne prebojovali do celoslovenského finále a v roku 1980 získali v Poprade prvenstvo. Osobitné ocenenie získavajú MJF v súťažiach PVP (XVI. zjazd KSC, 60. výročie vzniku KSC, 65. výročie VOSR, k voľbám do NV a pod.).

Ďalšími aktívnymi súbormi ZK ROH boli:

- detský hábkársky súbor „STROJÁRIK“, pôvodne pod vedením Emílie Drabáľkovej, neskôr Ziny Špačkovej
- detský recitačný krúžok vedený Olgou Filipkovou, ktorý je prípravou detí pre literárne súťaže a účinko-

vanie detí v ostatných súboroch ZK ROH (MJF)

- divadlo hrané deťmi „SLNIEČKO“ pod vedením Margity Macejkovej, uviedlo už viac úspešných premiér s reprízami
- hudobná skupina HELLA s vedúcim Ivanom Leitmančíkom získala postupne popularitu v oblasti tvorby politickej piesne okresu, zúčastnila sa i krajských súťaží a v roku 1984 i Slovenského festivalu politickej piesne v Martine
- mládežnícka dychová hudba pod vedením Juraja Leitmančíka dosiahla za posledné obdobie pevný základ, odborný rast a umelecký rast a umelecký prejav. Vystupuje pravidelne na všetkých štátno-politických oslavách v závode i obci, na májových oslavách v Gelnici a zúčastňuje sa všetkých súťaží poriadaných vyššími odborovými a štátnymi orgánmi
- ďalšie novozaložené súbory a krúžky ZK ROH sú: detský folklórny súbor vedený Zuzanou Koscelánskou, detský spevácky zbor, ktorý vedie Alena Kleknerová a rozhlasový krúžok vedený Dášou Pindrochovou.

Ostatná záujmová činnosť

V tejto oblasti pracujú v ZK ROH krúžky:

- fotokrúžok a filmový krúžok pod vedením Juraja Senčáka, v súčasnosti sporadicky zabezpečuje len dokumentačnú činnosť ZK ROH, závodu a obce Prakovce

Filmovou tvorbou sa v minulosti prezentoval PRAKOFILMOM „Výroba sypných C-jadler“, ktorý úspešne obstál na celoštátnej prehliadke amatérskych filmov.

- novozaložené krúžky: astronomický pod vedením Jozefa Kuraja a výtvarný, ktorý úspešne vedie Mária Páleníková. Pravidelné výstavy kresieb detí v závode i klube obohacujú činnosť ZK ROH. Okrem toho sa deti zúčastňujú súťaží v rámci okresu i Slovenska

— krúžok ateistickej výchovy pod vedením Ing. Dany Hudákovvej úspešne sa uviedol pásmom z vedecko-ateistickej výchovy „Okná vesmíru dokorán“.

Spoločenská zábava a kultúrny oddych

Otvorenle ZK ROH umožnilo pracujúcim závodu, občanom obce, ako i obyvateľom hnilcekej doliny rozvíjať kultúrno-spoločenský život v nebývalej miere. Začali sa organizovať spoločenské zábavy, každoročné plesy strojárov, karnevaly pre dospelých i pre deti a mládež. Poskytujú sa možnosti stretnutí pracujúcich závodu, členom BSP v priestoroch ZK ROH pri jubilejných výročiach, udelení vyznamenaní a titulov, pri životných jubileách (spolu s rodinnými príslušníkmi) v záujme nadviazania a prehlbovania súdružských a priateľských vzťahov medzi členmi týchto kolektívov.

V ZK ROH pracuje i Klub mládeže, ktorý sa aktívne a angažovane zapája do činnosti ZK ROH a je spoluorganizátorom mnohých podujatí ZK ROH. Okrem herných dní, pravidelných programových diskoték (bez alkoholu a fajčenia) zapája sa do politicko-výchovnej práce ako i estetickéj výchovy a ZUČ (Klubforum '85).

Za politicko-výchovnú a kultúrno-spoločenskú činnosť dostal Závodný klub ROH ZTS Prakovce okrem uznani a diplomov:

- Červenú stuhu k XV. zjazdu KSČ a IX. všeodborovému zjazdu
- Čestné uznanie ÚRO Za rozvoj socialistickej výchovy k 35. výročiu oslobodenia a XVI. zjazdu KSČ
- Čestný odznak ZČSSP — I. a II. stupňa za rozvoj družobných stykov so ZSSR

a ako jedno z najvyšších uznaní medailu „Za zásluhy o rozvoj okresu“ udelenú k 25. výročiu trvania ZK ROH (1984) Predsedníctvom OV KSS a Radou ONV v Spišskej Novej Vsi.

Celé kultúrne zariadenie slúži pracujúcim závodu, občanom obce, mládeži a deťom. Je stánkom, ktorý pomáha pri výchove človeka.

NOVEJ ROBOTNÍCKEJ GENERÁCII

Výchova robotníckeho dorastu začína sa uskutočňovať po oslobodení v roku 1949, kedy sa sústreďuje príprava kvalifikovaných robotníkov do utvoreného Strediska pracujúceho dorastu. Zriadili tu samostatné učňovské pracoviská. Rozsah učiva bol zameraný na výrobný program závodu a výučba sa zabezpečovala v profesiách: strojný zámočník, kováč, zlievač, elektrikár a sústružník. Na povolanie sa vtedy ročne pripravilo viac ako 60 učňov a počas pôsobenia strediska bolo vyradených 181 vyučencov.

Vyššia náročnosť prípravy robotníckeho dorastu sa začína uskutočňovať od 1. 9. 1952, keď v Prakovciach založili Odborné učilište štátnych pracovných záloh (ŠPZ). Táto forma odbornej prípravy učňov bola sústredená do skupinovej výučby a organizácia výučby je členená na odborný výcvik, teoretické vyučovanie a mimopracovnú výchovu. Vytvorili sa priestory, a to učňovská dielňa, škola a internát. Výchova v učilišti bola centrálné riadená. Pripravovalo učňov v profesiách: strojný zámočník, nástrojár, sústružník, frézár, kováč a zlievač. Prevažná časť učňov zostala pracovať u nás, ostatní odchádzali do iných strojárskych závodov na Slovensku.

V rokoch 1952—1957 sa pripravovalo na robotnícke povolanie ročne viac ako 250 učňov. Spolu bolo vyradených 581 absolventov. V tom čase (1955) sme postavili nový internát s ubytovacou kapacitou 120 miest. Do dokončenia nového internátu bolo ubytovanie zabezpečené pre chlapcov na Thurzove — v Gelnici a dievčatá boli ubytované v Matilde Hute v kaštieli.

Vyučovalo sa v provizórnych barakoch pri starej základnej škole. V roku 1957 bolo zrušené odborné učilište ŠPZ a organizačne pričlenené k závodu. Za obdobie rokov 1957 až 1978 sa učňovský dorast pripravoval prevažne pre náš závod, ale aj pre podniky v rámci Východoslovenského kraja, ako sú VSŽ Košice, ZTS Bardejov a iné or-

ganizácie. Celkom bolo vyradených 2112 absolventov.

V roku 1965 sme začali s výstavbou učňovskej školy a už 1. 9. 1967 sa začína výučba v novej škole. V tom istom roku bola zriadená vzhľadom na požiar v našom závode učňovská dielňa pri škole, kde sa vytvorili učňovské pracoviská pre nástrojárov a strojných zámočníkov. V roku 1973 sme ukončili výstavbu nového internátu, čím sa ubytovacie kapacity zvýšili na 200 miest.

Od roku 1973, kedy sa začína realizovať organizačná a obsahová prestavba prípravy mládeže na robotnícke povolanie, bolo naše odborné učilište zaradené od 1. 9. 1978 do siete Stredných odborných učilišť. Od roku 1978 do 1984 sme vyradili 657 absolventov a od vzniku učňovského zariadenia sa u nás vyučilo 3381 učňov.

Orientácia robotníckej mládeže v súčasnej dobe je zameraná na novokoncepcované učebné odbory: obrábač kovov, nástrojár, strojný mechanik a štvorročný odbor s maturitou mechanik nastavovač. V súčasnosti v SOU sa pripravuje na povolanie viac ako 350 žiakov-učňov.

V rámci výchovno-vzdelávacieho procesu dôležité miesto patrí teoretickému vyučovaniu. Jeho úlohou je rozširovať a prehĺbovať vedomostnú úroveň žiakov vo všeobecno-vzdelávacích a odborných predmetoch, vychovávať ich v duchu vedeckého svetonázoru a pripravovať ich na náročnú prácu v závode. Pre teoretickú výučbu máme k dispozícii učebné pomôcky a didaktickú techniku.

Odborný výcvik sa zabezpečuje v dvoch učňovských dielňach, kde sú vytvorené osobitné pracoviská: sústružnícke, frézarské, brusičské, vŕtačské a pre ručné spracovanie nástrojárske a strojných mechanikov.

Výchova mimo vyučovania je v pôsobnosti výchovno-vyučovacieho procesu orientovaná na záujmovú činnosť žiakov ubytovaných v domove mládeže, kde sú vytvorené dobré podmien-

ky pre rozvoj kultúrneho, športového i spoločenského uplatnenia. Zúčastňu-

Budova stredného odborného učilišťa.

Učeni pri odbornom výcviku.

jú sa na ňom aj žiaci dochádzajúci. Máme vlastnú telocvičňu, kultúrne miestnosti a areál nenáročných ihrísk pre loptové hry a ľahkú atletiku. Pracujú u nás záujmové krúžky, ako je fotografický, hudobný, čitateľský a žiaci sú tiež členmi folklórneho súboru PRAKOVČAN, ktorý je súčasťou ZK ROH. Technická záujmová činnosť sa realizuje v práci technických krúžkov, zlepšovateľskom hnutí, stredoškolskej odbornej činnosti, kde si žiaci prehlbujú odbornú zručnosť a teoretické vedomosti.

Okrem záujmovej činnosti má pri zvyšovaní úrovne výchovnej práce, pracovnej disciplíny a svedomitej príprave na povolanie dôležité miesto socialistická súťaž. Učňi súťažia: o vzorného učňa učebno-výrobnej skupiny, o najlepšiu učebno-výrobnú skupinu a o vzorného učňa VHJ GR Martin. Za posledné obdobie získalo tento titul 6 učňov. Do vyššej formy súťaže hnutia Záloh BSP sa zapojilo 19 učebno-výrobných skupín s počtom 218 žiakov. Výchovno-vyučovací proces na našom SOU zabezpečuje 43 pedagogických pracovníkov, ktorí vo svojej výchovnej práci zodpovedajú za plnenie stanovných úloh v príprave mládeže na robotnícke povolanie.

RASTŮ ĽUDIA, RASTIE OBEC

DPT. EMIL DAŇKO,
predseda MNV

Dňa 22. 1. 1945 po ťažkých rokoch utrpenia prišla sloboda aj do našej obce. Vo večerných hodinách ju priniesla predsunutá hliadka slávnej Sovietskej armády, ktorej velil seržant Ivan Babjakov. Ešte v ten istý deň prišli do obce Prakovce ďalší sovietski vojaci, ktorých občania nadšene privítali a srdečne prijímali vo svojich domovoch.

Miestny národný výbor hneď prevzal vedenie obce i závodu do svojich rúk a začala sa písať nová kapitola našej obce. Občania sa aktívne podieľali na obnove závodu, mostov na trati Margecany — Červená skala zničených fašistami a na oprave ciest. Dali do chodu jednotlivé pracoviská závodu a namontovali rozhodujúce strojné zariadenia dovezené z Čiech, pretože fašisti ho predtým odviekli. Politický vývoj v závode i v obci od oslobodenia až do slávnych februárových udalostí roku 1948 možno charakterizovať ako reťaz aktívnej činnosti komunistov. Už voľby v roku 1946 ukázali silu strany a dôveru, ktorú požívala medzi prakovskými strojármi, a čom svedčí skutočnosť, že vtedy tu zvíťazila kandidátka KSČ.

V dobe hneď po oslobodení naša obec mala 724 obyvateľov a 145 bytov. Začiatkom päťdesiatych rokov sa začala výstavba závodných bytov už formou činžových bytov vrátane občianskej vybavenosti. Na sídlisku Breziny bolo vystavených 252 bytov v rámci volebného programu NF za pomoci závodu, vrátane 30 rodinných — závodných bytov — Malé domky. Tu bola položená perspektíva rozvoja obce na základe nového výrobného programu závodu.

V tom istom čase boli postavené aj štyri slobodárne pre stabilizáciu, najmä mladých ľudí v závode i v obci. V roku 1955 zaznamenávame značné zlepšenie podmienok výchovy učňovského dorastu, čo sa prejavilo aj vo výstavbe učňovských zariadení. Postavený bol nový internát.

Zástavbou, rozširovaním závodu, väčším prílivom občanov, výstavbou nového sídliska menia sa aj Prakovce ako obec. Začínáme rozlišovať staré Prakovce a nové Prakovce, ktoré vyrastali po oslobodení. Pre uspokojenie každodenných potrieb občanov v obci rozširujeme aj obchodnú sieť, bola zrenovovaná budova obchodu pri požiarnej zbrojnici, nová prevádzková jednotka na sídlisku Breziny, bufet — lahôdky a neskôr aj reštaurácia v ZK ROH.

Ďalší rozvoj závodu, najmä v sedemdesiatych rokoch, si nutne vyžiadal aj rozvoj obce. Začalo sa s výstavbou sídliska SNP, vrátane jeho technickej a občianskej vybavenosti, a to na počesť 30. výročia SNP. Už v roku 1975 sme do užíva-

nia odovzdali 5 obytných blokov s pritom 404 bytov, do ktorých sa nastahovalo 1658 obyvateľov, prevažne mladých ľudí. Dnes, po neúplnej dostavbe sídliska SNP i sídliska Breziny, ako aj starej časti obce a nových stavebných obvodov, obec eviduje 1072 bytov s počtom obyvateľov 3422.

Príliv obyvateľov si vynútil aj rozvoj predškolských, školských zariadení, obchodnej siete a technickej vybavenosti obce. Postavili a zriadili sa tri detské jasle s kapacitou 125 miest, materské školy s kapacitou 210 miest, nová základná škola, ktorú dnes navštevuje viac ako 500 žiakov. Do užívania sme v roku 1980 odovzdali nákupné stredisko Jednoty a nákupné centrum na sídlisku SNP ako aj dom služieb.

Sociálny program Prakoviec nezabúdala ani na zriadenie domu opatrovateľskej služby, v ktorom nachádzajú zaslúžený odpočinok naši prestárli občania. V súčasnej dobe je v rámci volebného programu NF pred ukončením Dom smútku a nová budova MNV.

Kultúrny život v revolučnej obci bol vždy bohatý, hoci aj v minimálnych technických podmienkach. Oslobodením našej obce sa z roka na rok začína neustále rozvíjať. Vytvárajú sa stále lepšie podmienky na kultúrne vyžitie obyvateľov. Rok 1959 je zlomom v kultúrnom živote obce. Práve v tomto roku sme do užívania odovzdali nový závodný klub ROH. V ňom rastie aktivita vlastnej kultúry, pribúdajú vystúpenia profesionálnych súborov hosťujúcich v našej obci. Dnes možno konštatovať, že hlavné ťažisko kultúry celej dolnohnilieckej doliny je práve u nás — v tomto kultúrnom stánku, ktorý ideme v najbližších rokoch inovovať.

K rozvoju obce patrí aj oblasť telesnej kultúry — športu a telesnej výchovy. Už v roku 1953 sme začali s výstavbou nového športového areálu na sídlisku Breziny, ktorý zásluhou postupnej výstavby a modernizácie slúži aj dnes svojmu účelu. Športová tradícia z minulosti aj dnes má svoje dobré meno v rámci kraja, ale aj Slovenska. Najpopulárnejší futbal zaznamenal 12 rokov pôsobenia v divízii.

Týmto krátkym prierezom nedá sa obsiahnuť široký rozvoj našej obce za štyridsať slobodných rokov. Je tu historická skutočnosť, že tento nebývalý rozmach obce by sa nemohol uskutočniť bez úzkej spolupráce s miestnym strojárskym závädom, jedným z najstarších v našej republike.

Naše socialistické zriadenie venuje rozvoju obce nemalú pozornosť. Dokumentom toho sú aj návštevy významných štátnych a stranických osobností v našej obci, ako bola návšteva Karola Bacílka, vzácného hosťa zo ZSSR mjr. Sadilenka, Vasilja Bilaka a ďalších. Najvzrejšie uznanie práci Prakovčanov, ale aj pracujúcich celej našej dolnohnilieckej doliny, vyjadril Vasilj Bilak v roku 1967, keď do našej kroniky zapísal tieto milé, hrejivé a povzbudivé slová: „Rád prispejem, aby sa vybudovali moderné, našej dobe dôstojné pracovné priestory pre pracujúci ľud tejto doliny“. Tieto slová sú potvrdené aj súčasnou a perspektívnou skutočnosťou rozvoja našej obce.

Nová základná škola na sídlisku SNP.

Nákupné stredisko v Prakovciach.

Vydávateľ: Závody ťažkého
strojárstva n. p. Košice, zá-
vod 11 Prakovce

Náklad: 3500 ks, nepredajné

Publikácia vydaná k 225. vý-
ročiu vzniku závodu.

Redakčná rada: Ing. Peter
Koval, Ing. Jozef Pojdák, Jo-
zeľ Bučko, Fridrich Seitek,
Pavol Liba, Michal Ganz, Du-
šan Revaj, Jozef Ferenc.

Fotografie: Jaraš Senčák,
Vladimír Imrich, Andrej Pe-
trev, archív ZŤS.

Návrh obálky: Jana Kuchto-
vá.

Grafická úprava: PhDr. Viera
Mesarčíková

Recenzia: Štefan Kupčák,
pracovník OV KSS

Schválil: ONV, odbor kultú-
ry dňa 5. 8. 1985, číslo po-
volenia 437/1985.

Vytlačili: Duklianske tlačiar-
ne n. p. Prošov, závod Splš-
ská Nová Ves.

